

Genel Yayın Yönetmeni

Bayram Sinan ABDÜSSELAMOĞLU

Sergi Tarihi

28 Nisan 2017

Yayın Sorumlusu

Davut AKGÜL

İçerik Editörü

M. Furkan GÜMÜŞ

Editör

Şahin İNAN

Genel Koordinatör

İbrahim KELEŞ

İletişim Koordinatörü

Mevlüt PAMUK

Grafik Tasarım

Murat DEMİRHAN

Tasarım ve Uygulama**FSM İletişim**

www.fsiletisim.com.tr

bilgi@fsiletisim.com.tr

Eyüp Belediye Başkanlığı**Kültür İşleri Müdürlüğü**

kultursanat.eyup.istanbul

facebook.com/eyupkultursanat

twitter.com/eyupkultursanat

OSMANLI'NIN UNUTULAN ZAFERİ KÛTULAMÂRE

1916

OSMANLI'NIN
UNUTULAN ZAFERİ
KÛTULAMÂRE

1916

Remzi Aydın

Belediye Başkanı

Değerli Hemşehrilerim,

Bir milleti millet yapan hasletlerin başında, tarih bilinci gelmektedir. Dayanağını ve gücünü tarihinden almayan bir milletin kök salması ve ayakta kalması mümkün değildir. Tarihi iyi tetkik etmenin bir yönü, geçmişteki hatalarla yüzleşmemizi ve tekrarından kaçınmamızı sağlar. Diğer bir yönü de tarihi zaferlerimizden güç almamızı, mensubiyet bilincini canlı tutmamızı ve yeni tarihi başarılarla zemin hazırlamamızı sağlamasıdır.

Tarih bilincini mümkün kılacak unsur da tarih bilgisidir. Bu bilgi ideolojik perspektiflere göre dizayn edilmemeli, kuru bir bilgi yığınının dönüşmemeli ve tarih biliminin metodlarıyla elde edilmiş olmalıdır. Tarihi olay eskidir, ama tarihi bilgi yeni olmak ve günün ihtiyacına göre yorumlanmak zorundadır.

Kûtulamâre Zaferi, tarih yazan, ama yazdığı tarihi koruyamayan bir milletin en şanlı destanları arasında yer alır. Birinci Dünya Savaşı'nda, Çanakkale'de İngilizleri büyük bir bozguna uğratan şanlı ecdadımız, Kûtulamâre'de de İngilizlere geçit vermemiş, İngiltere'nin sömürgecilik faaliyetlerine ve cihan imparatorluğu unvanına büyük bir darbe indirmiştir.

Osmanlı birlikleri, Kûtulamâre'de yalnızca düşmanla mücadele etmemiş, türlü imkânsızlık ve yoksunluklarla da boğuşmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda, Osmanlı Devleti'nin aynı anda birden çok cephede mücadele etmesi, şartları daha da zorlaştırmıştır. Tüm bu zorluklara rağmen, dini ve millî duygularla tek yürek olan Osmanlı askerleri, dönemin süper gücü olarak nitelendirebileceğimiz İngiliz ordusunu büyük bir hezime uğratmıştır. 13.309 askeriyle koşulsuz ve şartsız teslim olan İngiliz ordusunun yaşadığı hezimet, İngiliz tarihine kara bir leke olarak geçmiştir.

Kûtulamâre Zaferi, ülkemizdeki tarih yazarlarının ideolojik bakış açılarının tesiri ve İngilizlerin kara propagandasıyla 60 yıl boyunca unutturulmaya çalışılmıştır. Bertolt Brecht'in "Yenilenlerin tarihini, yenenler yazmıştır." sözü bu zaferden sonra tersine işlenmiş ve dünya Kûtulamâre'nin tarihini, İngiliz tarihçilerin perspektifinden görmüş ve okumuştur. İngilizler, Kûtulamâre'de yaşadıkları hezimetini kendi içlerinde her yönüyle masaya yatırmış ama dünya kamuoyunda unutturma ve çarpıtma yoluna gitmiştir.

Ecdadımızın Çanakkale'den sonra yazdığı bu büyük zaferi unutmamak ve unutturmak tarihi bir görev ve sorumluluktur. Bizler de Kûtulamâre Zaferi'nin 101'inci yılına özel hazırladığımız bu çalışmayla unutturulmaya çalışılan bu büyük zaferimizi her yönüyle ele almaya çalıştık ve kamuoyunun istifadesine sunduk. Tarih mirasımıza sahip çıkmak ve ülkemizde tarih bilincinin gelişimine katkı sunmak amacıyla hazırladığımız bu çalışma, inşallah sizlerin de desteği ve katkısı ile amacına ulaşır.

Kûtulamâre Zaferi'nin 101'inci yılına özel hazırladığımız bu çalışma vesilesiyle, Osmanlı Devleti'nin İstanbul'a uzak cephesinde, Kûtulamâre'de kahramanca savaşan şehit ve gazilerimizi rahmet ve minnetle yâd ediyoruz. Ruhları şâd olsun...

“GERÇEK ÇOĞU ZAMAN KARARTILIR,
FAKAT HİÇBİR ZAMAN SÖNMEZ.”

LIVİUS

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ

Tarihteki en uzun dört yıl, 1914 ile 1918 yılları arasındaki dört yıldır. Sanayi Devrimi ile hızlanan teknolojik gelişmeler, geniş orduların ve donanmaların oluşturulmasına zemin hazırlamış ve orduların hareket alanını genişletmiştir. Sanayi Çağı ile birlikte boyut değiştiren ulaşım ve iletişim de harbin koşullarını baştan sona değiştirmiştir. Demiryolu ile başlayan, deniz ve hava yolu ile devam eden ulaşım hızına; telgraf ve telsiz ile iletişimin de eklenmesi, savaş stratejilerinin küresel bir düzlemde dile getirilmesine ve uygulamaya geçirilmesine olanak tanımıştır.

Osmanlı Devleti, yukarıda izah etmeye çalıştığımız koşullar altında başlayan 1. Dünya Savaşı'nın başında tarafsızlığını ilan etmiş, ama savaşın dışında kalmayı başaramamıştır. Tarihe “Karadeniz Baskını” olarak geçen ve Türk donanmasının Rus limanlarını topa tutmasıyla tezahür eden olay ile savaşın tam merkezine çekilmiştir. Almanya ile İttifak Antlaşması'nı imzalayan Osmanlı Devleti, Karadeniz Baskını sonrasında bir oldu-bitti ile kendini savaşın içinde bulmuştur.

Sömürgecilik yarışının zirveye çıktığı bir dönemde savaşa dâhil olan Osmanlı Devleti, Osmanlı coğrafyasındaki zengin petrol yatakları yüzünden yedi düvele karşı savaşmak zorunda kalmıştır. Avrupa'nın “hasta adam” yakıştırması yaptığı Osmanlı Devleti için Birinci Dünya Savaşı bir ölüm-kalım mücadelesine dönüşmüştür.

1. Dünya Savaşı'na giden Türk askerler

CEPHEDEN CEPHEYE YA DA ZAFERDEN ZAFERE

İtilaf devletleri, Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'u teslim almak, boğazların kontrolünü ele geçirmek, Rusya'ya erzak ve asker yardımı yapmak ve Almanya'nın müttefiklerinden birini savaş dışı bırakmak amacıyla Gelibolu Yarımadası'na asker çıkarmıştı. İtilaf devletleri ile Osmanlı Devleti arasında süren kara ve deniz muharebeleri 1915-1916 yılları arasında devam etmişti. Birinci Dünya Savaşı boyunca saldırgan bir tutum izleyen İngilizler, Çanakkale'ye aynı saldırgan tutum ve Osmanlı Devleti'ni yalnızca savaşın değil tarih sahnesinin de dışına çıkarma hayaliyle gelmişlerdi.

Balkan Savaşları'nda ağır yenilgiler alan Osmanlı ordusu, Çanakkale'de küllerinden doğmuş ve itilaf devletlerinin bütün emellerini boşa çıkarmıştı. Millet olma şuuru ve İslami saiklerle Çanakkale'yi geçilmez kılan Türk ordusu, Birinci Dünya Savaşı'nın en büyük destanını yazmış ve tüm dünyadaki mazlum milletlere cesaret vermişti.

Çanakkale'de büyük bir mağlubiyet yaşayan İngilizlere, ikinci büyük mağlubiyeti de yine Osmanlı Devleti yaşatmıştı. Sömürgeci ve saldırgan İngilizler, Kûtulamâre'de hiç beklemedikleri bir direnişle karşılaşmış ve ne kadar unutturmaya çalışsalar da asla unutulmayacak bir darbe almışlardı.

Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheleer

KÛTULAMÂRE

Kûtulamâre, Bağdat ile Amara arasında, Dicle kıyısında bir yerdir. Medinetü'l-kut şeklinde de anılan Kûtulamâre, Birinci Dünya Savaşı'nda Irak cephesi için stratejik bir öneme sahipti. Basra'dan Bağdat'a kadar olan bölgeyi kontrol altında tutmak isteyen İngilizler, bu emellerine Bağdat-Basra arasında yer alan Kûtulamâre'yi ellerinde tutarak ulaşabilecek ve buradaki nüfuzunu koruyabilecekti...

Kûtulamâre'de bir cami

İNGİLİZ ORDUSU KÛTULAMÂRE'DE

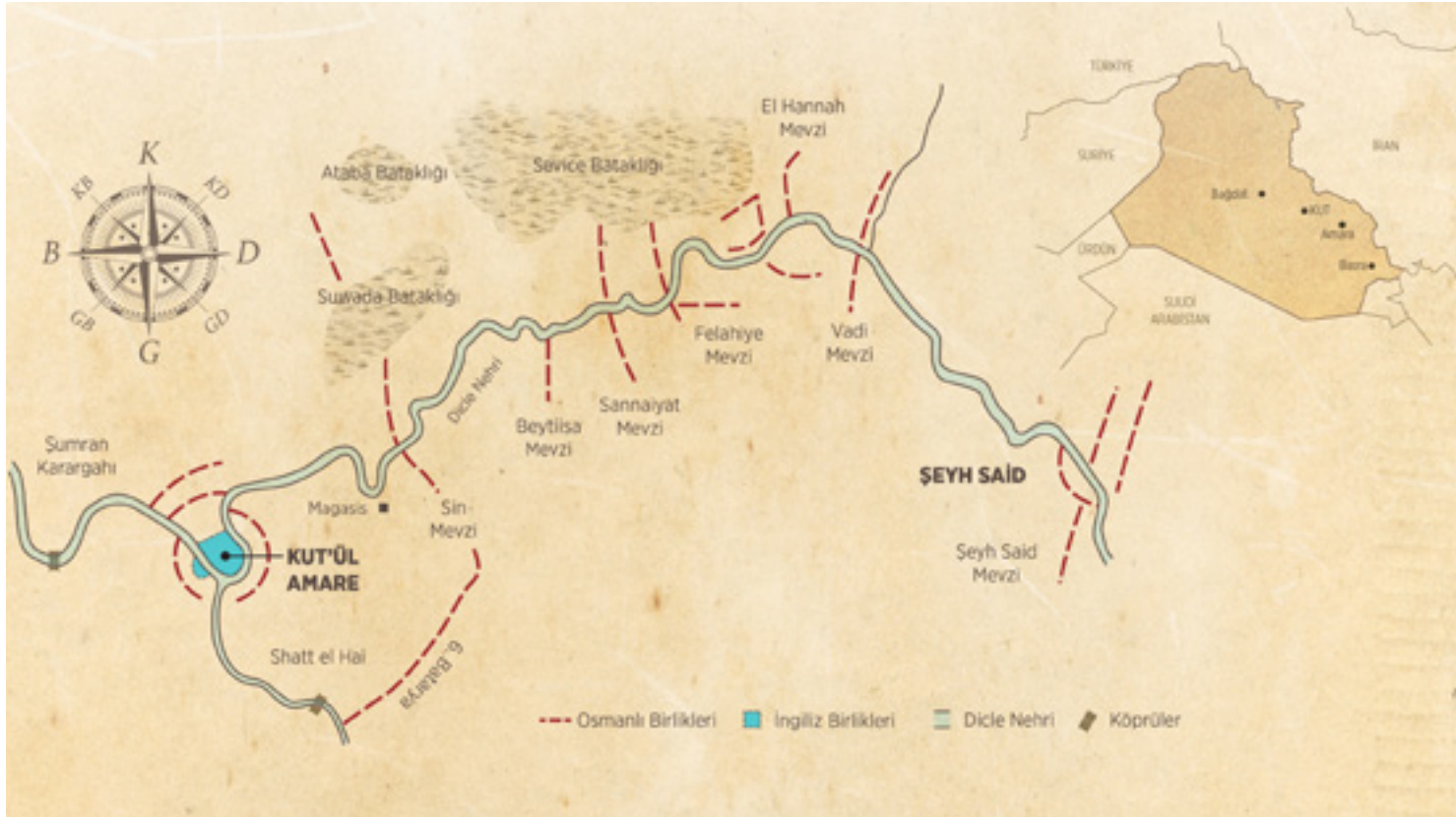
Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte Çanakkale'de saldırgan bir politika izleyen İngilizler, bu politikalarına Arap Yarımadası'nda da devam etti. Arap Yarımadası'nda İngilizlerle Osmanlı Devletini karşı karşıya getiren birçok sebep vardı. İngilizler, Hindistan yolunun güvenliği için Basra Körfezi'ne sahip olmak, bölgedeki petrol kaynaklarını kontrol altında tutmak, Arapları kendi taraflarına çekerek Osmanlı Devleti'ne karşı kıışkırtmak istiyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda birden çok cephede çarpışan Osmanlı Devleti, İngilizlerin bölgedeki ilerleyişini durdurmak için Irak'ta da bir cephe oluşturmuş ve savaşın seyrini bir kez daha değiştirmişti.

Hindistan'daki sömürgelerinin güvenliği için Irak'ı önemseyen İngilizler, II. Abdülhamid Han'ın hayata geçirdiği Hicaz demir yolundan da rahatsızlık duyuyordu. Bölgedeki emellerine bir an önce ulaşmak isteyen İngilizler, adalı İngilizlerin ve Müslüman Hintlilerin yer aldığı bir birlikle Irak'a sefer düzenlemişti. İngilizlerin bölgedeki siyasi emellerini tehdit eden tek ülke itilaf devletleri arasında yer alan Osmanlı Devleti'ydi.

Osmanlı Devleti'nin seferberlik döneminde Irak'taki kuvvetlerini diğer cephelere kaydırmasını fırsat bilen İngilizler, hemen harekete geçti. 6 Kasım 1914'te Basra Körfezi'nin kıyısında yer alan Fav'a asker çıkaran İngilizler, ardından da İran sınırında petrol tesislerinin bulunduğu Abandan'a yerleştiler. Bölgedeki ilerleyişlerine devam eden İngilizler, Fırat ve Dicle nehirlerinin birleştiği Şatül-arab'daki Kurna'yı da ele geçirdiler.

İngiliz savaş tarihine, "Kuvvetsiz, teşkilatsız, komutansız Irak baskına uğramıştır." şeklinde geçen bu ilerleme, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu güç durumu da ifade ediyordu.

Osmanlı kurmayları, bölgedeki kuvvetlerini kolordu seviyesine çıkartan İngiltere karşısında, yeni arayışlara girmişti. Irak'tan İngilizleri atmak için yeni stratejiler geliştirmek elzem olmuştu. Bu kapsamda, Teşkilatı Mahsusa'nın kurucularından Süleyman Askeri Bey, bir kısım kuvvetin başında bölgeye gönderilmişti. Süleyman Askeri'nin komutasındaki Osmanlı birlikleri, bölgedeki Osmanlıya bağlı Arap aşiretlerinin de desteğiyle İngilizleri Rota mevkiinde durdurmayı başardı. Bu başarısızlık karşısında İngilizler, kuvvetlerini artırarak yeniden harekete geçti ve Şuabiye Muharebesi'nde Osmanlı birliklerini başarısızlığa uğrattı. Bu başarısızlığı hazmedemeyen Süleyman Askeri Bey, maalesef canına kıydı.

Kûtulamâre krokisi

8 Mart 1916 Sabis Muharebesi haritası

Süleyman Askeri Bey'in ardından Irak Cephesi Komutanlığına Albay Nureddin Bey tayin edildi. Kûtulamâre'de bir savunma hattı oluşturarak İngilizleri durdurmaya çalışan Nureddin Bey, bu gayesinde başarılı olamadı ve Kûtulamâre, 29 Eylül 1915'te İngilizlerin kontrolüne geçti. Bağdat'ı ele geçirmek isteyen İngilizler, bu amaçla 6. Hint Tümeni Komutanı Sir Charles Townshend'i görevlendirmişlerdi. İngilizlerin Bağdat üzerine yürümesi, Irak cephesinde büyük bir tedirginlikle karşılandı. Bağdat'ı savunmak üzere hemen alarma geçen Osmanlı Devleti, müstakil bir ordu kurdu. VI. Ordu adı verilen bu müstakil ordunun başına da Alman Mareşal von der Goltz getirildi. En kısa sürede Bağdat'ı ele geçirmek isteyen İngilizlerin amacı Doğu'da bir güç gösterisi yapmak ve Osmanlı Devleti'nin tüm direncini kırmaktı. Osmanlı Devleti de Çanakkale'de büyük bir bozguna uğrattığı İngiliz ordusunu tekrar bozguna uğratarak Bağdat'ı alınmaz kılmak istiyordu.

Osmanlı birliklerini komuta eden Nureddin Bey, Bağdat

üzerine yürüyen İngiliz ordusunu, Bağdat'ın hemen güneyinde yer alan Selman-ı Pâk'ta karşıladı. Selman-ı Pâk Muharebesi'nde kahramanca mücadele eden Osmanlı birlikleri, İngilizleri bir kez daha mağlup etmeyi başardı. İngiliz Generali Townshend komutasındaki İngiliz ordusu, 25 Kasım 1915'te geri çekilmek zorunda kaldı.

İngiliz kuvvetlerinin Kûtulamâre'ye çekilmesiyle, Irak'ta ibre Osmanlı Devleti'nden yana dönmüştü. İngiliz askerlerine 2 ay boyunca yetecek erzakın bulunduğu Kûtulamâre, 2 kilometrelik dar ağız olan mevkide savunma savaşı için önemli bir noktaydı. Birliğini Kûtulamâre'ye çeken Townshend'in savunma savaşı ile amacı, İngiltere'nin Irak'a yardımcı kuvvet göndermesi için zaman kazanmak ve yardımcı kuvvetlerin desteği ile kuşatmadan kurtulmaktı. General Townshend ve askerleri gerekli yardımın bir ay içinde geleceğinden ve en kısa sürede, içinde bulundukları kuşatmadan kurtulacaklarından emindi.

İngiltere'nin Irak'a sevk edeceği ek birlikleri yoktu, bu yüzden Kûtulamâre'de kuşatılan askerleri kurtarma görevi Irak'taki diğer İngiliz birliklerine verildi. Bu birlikler, Osmanlı güçlerine dört kez saldırıya da başarılı olamadı. Kûtulamâre'de mahsur kalan İngilizler, kasabada bulunan 6 bine yakın Arap ahaliyi de savunmanın bir parçası haline getirip kullanmaya başladı. Ancak İngilizlerin planı yine tutmayacaktı. Arap ahalideki askerlerin bazıları taraf değiştirerek Osmanlı birliklerinin yanında saf tutmaya başlamıştı. Saf değiştiren Arap ahaliye, bir süre sonra İngiliz ordusu içinde bulunan Müslüman Hintli askerler de katılmıştı. Müslüman kardeşlerine kurşun sıkmak istemeyen Hintli askerler, çeşitli yollarla kaçarak Osmanlı mevzilerine iltica etmeye başlamıştı. General Townshend, kaçma girişimlerini önlemek için sert tedbirler alsa da hatta kaçmaya çalışırken yakalanan bazı askerleri kurşuna dizdirtse de başarılı olamamıştı. Müslüman Hintli askerler ölümü dahi göze alarak Müslüman kardeşleriyle karşı karşıya kalmamak için saf değiştirmeye devam etmişti.

Kut'ta savaşan Hint birliği

KOŞULSUZ-ŞARTSIZ TESLİM

Kûtulamâre'de yiyecekleri tükenmeye başlayan İngiliz askerlerini zor günler bekliyordu. Ordudaki at ve katırları yemeye başlayan İngilizlere havadan ve nehir yoluyla yiyecek yardımı yapılmaya çalışıldı.

Kûtulamâre'ye yiyecek atmaya başlayan İngiliz uçakları, amaçlarına tam olarak ulaşamadı. Çünkü atılan yiyeceklerin büyük bir kısmı ya Dicle Nehri'ne düşüyor ya da Osmanlı birliklerinin bulunduğu alana düşüyordu. Hava yolu ile Kûtulamâre'ye gerekli yardımı ulaştıramayan İngilizler, bu sefer deniz yolunu deneyecekti. Julnar isimli bir vapura, 270 ton gıda malzemesi yükleyen İngilizler, vapuru gece karanlığında Kûtulamâre'ye ulaştırmayı denedi. Osmanlı birlikleri arasındaki ilk hattı geçen Julnar vapuru, daha sonra fark edildi ve yoğun ateş altına alındı. Yoğun ateşe dayanamayan ve karaya oturan vapuru ele geçiren Osmanlı birlikleri, vapura Kendi Gelen ismini vererek Osmanlı filosuna dâhil etti.

Günde 20 askerin açlıktan ölmeye başladığı İngiliz birliğinde, General Townshend'in umutları tükenmeye başlamıştı. 19 Nisan 1916'da tifüs hastalığından vefat eden Alman Mareşal Goltz Paşa'nın yerine Irak'taki VI. Ordu komutanlığına tayin edilen ve rütbesi generalliğe terfi ettirilen Halil Paşa, İngilizlere teslim olmaları için bir mektup yolladı. İki komutan, 26 Nisan 1916'da Dicle Nehri üzerinde bir araya geldi. General Townshend, 1 milyon İngiliz sterlini ve bütün silahlarla malzemeleri teslim etme karşılığında kendisi ve askerlerinin serbest bırakılmasını teklif etti. Teklifi nazikçe reddeden Halil Paşa, bu şanlı zaferi hiçbir şeyle değiştirmek istemiyordu. Halil Paşa'nın İngilizlerin koşulsuz şartsız teslim olmalarını istemesi üzerine görüşmelerden bir sonuç alınamadı.

Osmanlı ordusunun kabiliyetini ve muharip ruhunu küçümseyen Townshend'in geline nokta teslim olmaktan başka çaresi kalmadı ve Townshend Osmanlı kuvvetlerine, 29 Nisan günü öğleden sonra teslim olacağını bildirdi. Binba-

şı Nazmi Bey komutasındaki 3. Alay, 29 Nisan günü, marşlar söyleyerek Kûtulamâre'ye girdi ve hükümet binasına Türk bayrağını çekti.

Halil Paşa, Miralay Kazım Karabekir ile birlikte, teslim olduktan sonra Townshend'i Kûtulamâre'de ziyaret etmişti. Townshend bu ziyaret sırasında kılıcını ve silahını teslim etmek istemiş ama Halil Paşa büyük bir alicenaplık örneği göstererek ve "Bunlar şimdiye kadar sizindi, bundan sonra da öyle olacaktır." diyerek bu teklifi reddetmiş ve generali onurlandırmıştır.

Teslim olan İngiliz kuvvetlerinde; general rütbesinde 5 İngiliz Subayı, teğmenden albaya kadar değişik rütbelerde 272 İngiliz subayı, 204 Hintli subay, 2592 İngiliz eri, 6988 Hintli er, muharip olmayan er ve hizmetli sınıfına dâhil 3248 asker vardı. Toplam 13.309 kişilik İngiliz birliği, koşulsuz-şartsız teslim olmuştu.

Teslim alınan yaralı ve hasta İngiliz askerleri, yapılan anlaşma ile İngilizlerin elinde esir bulunan Türk askerleri ile mübadele edilmişti. Anlaşma gereği 1085 İngiliz askeri iade edilmiş ve karşılığında aynı sayıda Türk askeri esirlikten kurtarılmıştır. Diğer esir İngiliz askerleri de nehir ve kara yolu ile Anadolu'ya gönderilmiş ve çeşitli vilayetlere gönderilerek esir kamplarına yerleştirilmiştir. General Townshend de İstanbul'a gönderilmiş ve Mondros Mütarekesi'ne kadar İstanbul'da tutulmuştur.

Esir İngiliz subay ve erleri

KÛTULAMÂRE ZAFERİ'NİN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

Kûtulamâre Zaferi, Osmanlı ordusunun son derece güç şartlar ve imkânsızlıklara rağmen kazandığı büyük bir zaferdir. Güç koşullara rağmen disiplinden taviz verilmemesi ve bu bölgede görev yapan komutanların askeri dehası, bu zafer-

deki en önemli faktörlerdir.

İngiliz tarihçi James Morris, Kûtulamâre yenilgisini, "İngiltere'nin askeri tarihindeki en sefilane teslimiyet" olarak tanımlamıştır. İngiliz ordusunun Çanakkale Zaferi'nden sonra aldığı en ağır darbe Kûtulamâre olmuştur. Kûtulamâre'de kuşatılan İngiliz askerlerini kurtarmak için harekete geçen Irak İngiliz Ordusu, Osmanlı birlikleriyle girdiği mücadelede 22 bin askerini kaybetmiştir. Kûtulamâre Zaferi ile İngilizlerin Bağdat'a ulaşmasını engelleyen Osmanlı Devleti, bölgedeki Arap aşiretlerini de kendi safına çekmeyi başarmış ve büyük bir siyasi zafer kazanmıştır.

Kûtulamâre'de ağır bir bozguna uğrayan İngiltere'nin itibarı sarsılmış, İngilizlerin Çanakkale'den hemen sonra böyle bir yenilgiye uğratılması Türk kamuoyunda yıllardır İslam dünyası üzerine çökmüş İngiliz baskısının yerle bir olması olarak değerlendirilmiştir. Bu zafer, İngiltere'nin cihan imparatorluğu unvanına da ağır bir darbe indirmiş ve İngiltere'nin Doğu'da İslam dünyası üzerindeki nüfuzunu azaltmış ve baskısını kırmıştır. Türk ordusu, Ruslara yardımı bir kere daha önlemiş ve harbin genel gidişatı üzerinde etkisi olacak büyük bir muvaffakiyet kazanmıştır.

Kûtulamâre Zaferi, dünyada da geniş yankı bulmuştur. İngiltere'nin uğradığı bu hezimet, İstanbul başta olmak üzere tüm şehirlerimizde coşkuyla kutlanmış, İslam dünyasını heyecanlandırmış ve Osmanlı Devleti'nin müttefiki olan Almanya ve Avusturya'da büyük bir sevinçle karşılanmıştır. Kûtulamâre Zaferi'nin hemen akabinde, padişaha ve Osmanlı hükümetine tebrik mesajları yağmıştır.

4 ay 23 gün süren Kûtulamâre kuşatması, Osmanlı Devleti'nin zaferiyle sonuçlanmış ve bu zafer İngilizlerin Irak-İran cephesindeki tüm oyunlarını boşa çıkarmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başında, hasta adam olarak nitelendirilen ve küçümseyen Osmanlı Devleti, Çanakkale'de ve Kûtulamâre'de İngilizleri tarihlerinin en büyük bozgununa uğratarak savaşın seyrini değiştirmeyi başarmıştır.

KÛTULAMÂRE ZAFERİ NEDEN UNUTTURULDU?

Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda İngilizlere karşı dünya kamuoyunda ses getiren bir zafer kazanmıştı. Zaferin etkisi ve sevinci Osmanlı sınırlarını aşmış, birçok inceleme- nin ve araştırmanın da konusu olmuştu. Birinci Dünya Sava- şı'ndan sonra, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar, ulus- lararası dengeler tamamen değişmiş, tarih sahnesine yeni devletler çıkmış ve küresel stratejiler yeniden şekillenmişti.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, dış siyaset politikasını Amerika-İngiltere ekseninde belirleyen Türkiye'nin bu yeni dış politikası, 40'lı yılların sonuna doğru keskinleşecek ve bir kırılma noktası oluşturacaktı.

İçeride tarihi aktörlerin resmi tarihi kendi perspektiflerine göre şekillendirmesi yüzünden kenara itilen Kûtulamâre Za- ferî, dışarıda da dış siyasetin kurbanı olacak ve Türkiye-İn- giltere ilişkileri çerçevesinde, tarihin tozlu raflarına itilerek hafızalardan silinmeye çalışılacaktı.

Kut Bayramı, 1952 yılına kadar askeriyeyle sınırlı olsa da kut- lanmıştır. 1952 yılında resmi programlardan çıkarılan Kut Bayramı, zamanla unutulmaya yüz tutmuş, yeni nesiller ec- dadımızın bu şanlı zaferinden bihaber yetiştirilmiştir. Tarihi kayıtlardan yalnızca Kûtulamâre Zaferi değil, zaferin kahra- manları da silinmeye çalışılmıştır.

Kûtulamâre'de ağır bir yenilgiye uğrayan İngilizler, savaş sonrasında Londra'da bir soruşturma komisyonu kurmuştur. Yenilginin sorumlularını ve yenilgiye sebep olan faktörleri mercek altına alarak olayı her açıdan aydınlatmaya çalışmış- lardır. Kûtulamâre'de yenilen İngilizler, bir yıl sonra Musul'u almayı başarmış olsa da Kut yenilgisini hiçbir zaman unut- mamış ama dünyanın unutmaması için de her türlü propagan- da aracına başvurmuşlardır. İngilizlerin bu stratejisi Türki- ye'de de kısmen başarılı olmuş, 60 yıl boyunca Kûtulamâre Zaferi anılmamıştır.

Türkiye'nin NATO'ya üyelik sürecinde yasaklanan Kut Bayra- mı, 60 yıl sonra ülkemizde yeniden kutlanmaya ve bu tarihi zafer ile ilgili yeni araştırmalar yayınlanmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti merkeze uzak bir coğrafyada, her türlü im- kânsızlık ve yokluğa rağmen devrin süper gücü olarak nite- lendirebileceğimiz İngiltere'yi büyük bir bozguna uğratmış- tır. Tarihin akışını iyi bilmek, tarihin seyrini değiştirebilmek için elzemdir. Kûtulamâre Zaferini her zaman hatırdı tutmak ve gelecek nesillere aktarmak da tarihi bir görev ve sorum- luluktur.

TÜRKLERE ŞEREFÜ ŞAN, İNGİLİZLERE KARA MEYDAN

Halil Paşa'nın Kûtulamâre Zaferi'nden sonra yazdığı günlük ordu emri:

ORDUMA

“Arslanlar!

Bütün Türklere şeref ve şan, İngilizlere kara meydan olan şu kızgın toprağın güneşli semasında şehitlerimizin ruhları se- vinçle gülerek uçarken, ben de hepinizin pak alınlarından öperek cümlelerinizi tebrik ediyorum.

Ordum gerek Kut karşısında ve gerekse Kut'u kurtarmaya gelen ordular karşısında 350 subay ve 10 bin erini şehit ver- miştir. Fakat buna karşılık bugün Kut'ta 13 general, 481 subay ve 13 bin 300 er teslim alıyorum. Bu teslim aldığımız orduyu kurtarmaya gelen İngiliz kuvvetleri de 30 bin zayıat vererek geri dönmüşlerdir.

Şu iki farka bakılınca, cihanı hayretlere düşürecek kadar bü- yük bir fark görülür. Tarih bu olayı yazmak için kelime bul- maktaki müşkülata uğrayacaktır. İşte Türk sebatının İngiliz inadını kırdığı birinci vakayı Çanakkale'de, ikinci vakayı bu- rada görüyoruz. Yalnız süngü ve göğsümüzle kazandığımız bu zafer yeni tekemmül eden vaziyet-i harbiyemiz karşısında muvaffakiyet-i atiyemizin parlak bir başlangıcıdır.

Bugüne Kut Bayramı namını veriyorum. Ordumun her ferdi, her sene bu günü tesit ederken şehitlerimize Yasinler, Tebâ- rekeler, Fatihalar okusunlar. Şühedamız, hayatı ulyatta, se- mavatta kızıl kanlarla pervat ederken, gazilerimiz de âtideki zaferlerimizle nigehtan olsunlar.”

Mirliva Halil

Altıncı Ordu Komutanı

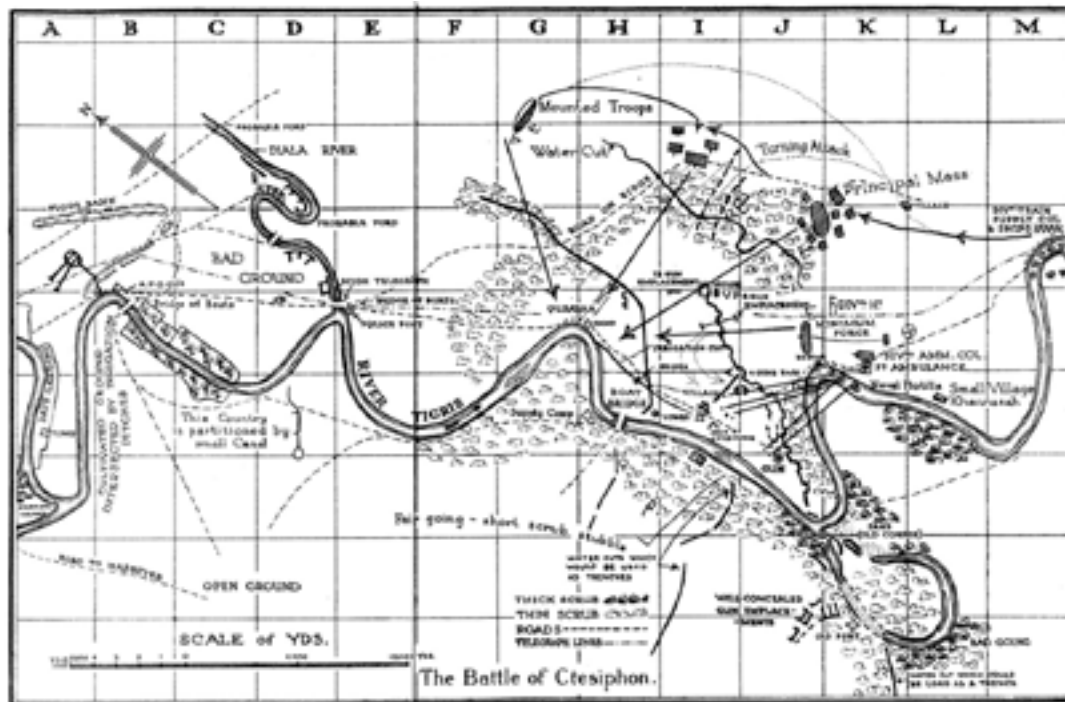
29 Nisan 1916 Bağdat

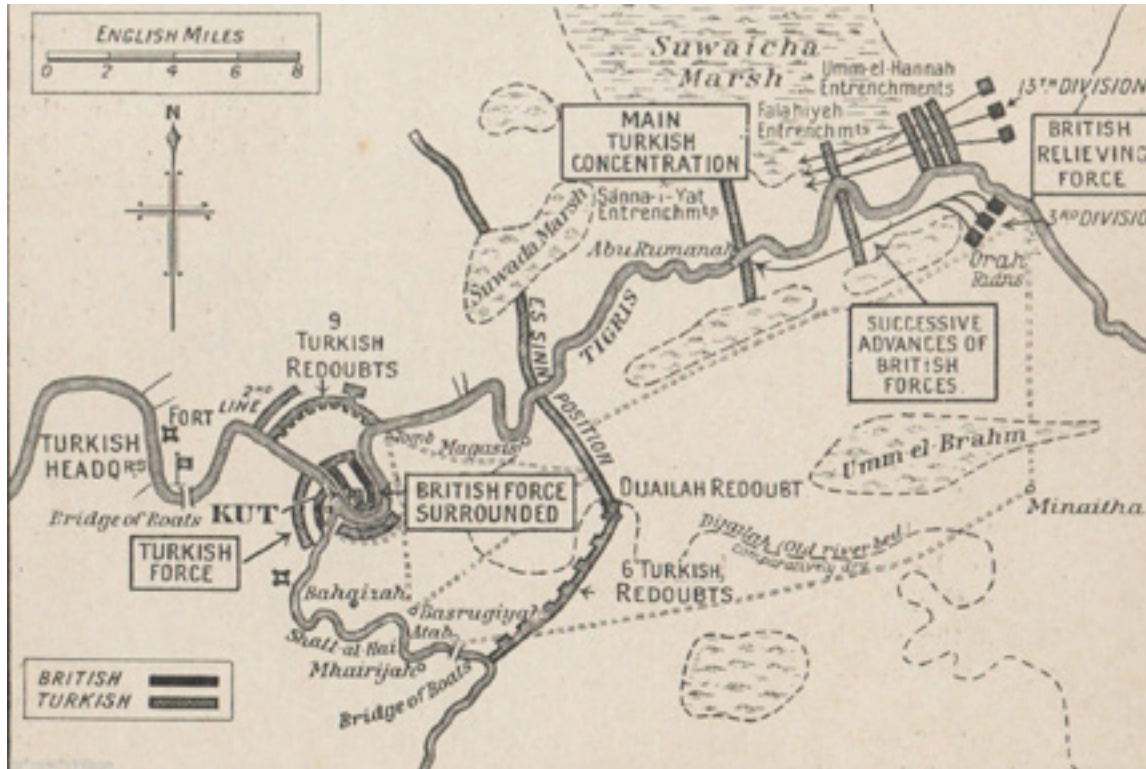
Kut Krokisi

Kut şehrini havadan gösteren bir fotoğraf

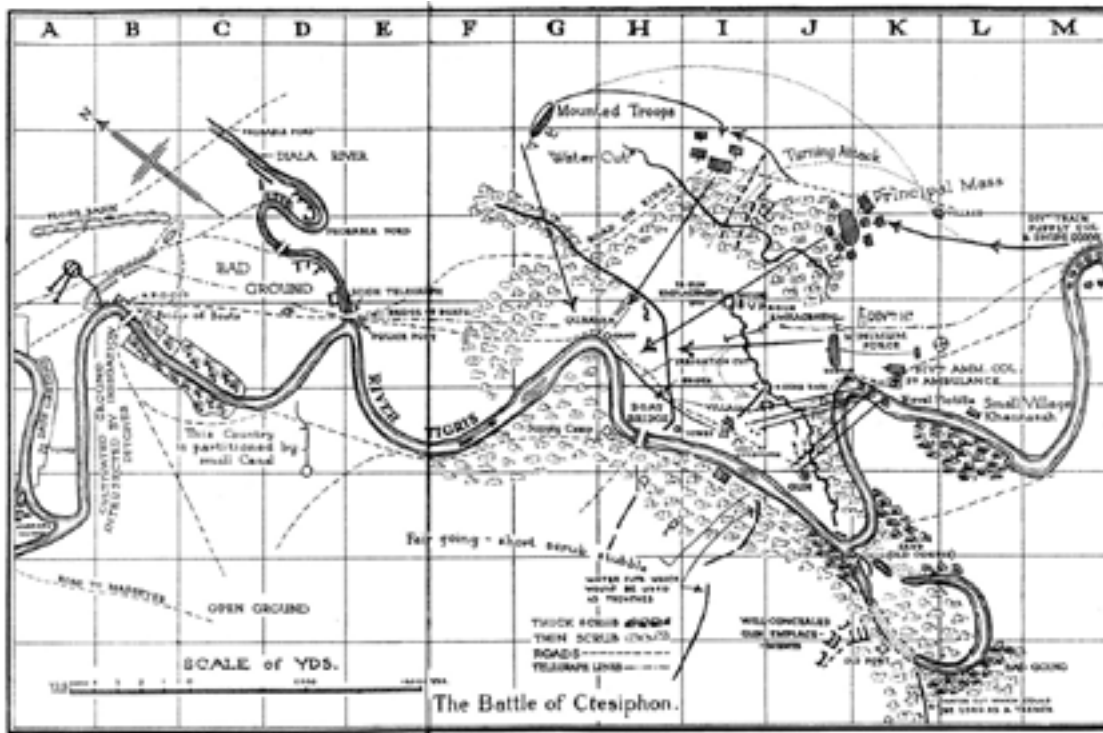
Kut'taki askeri hareket planları

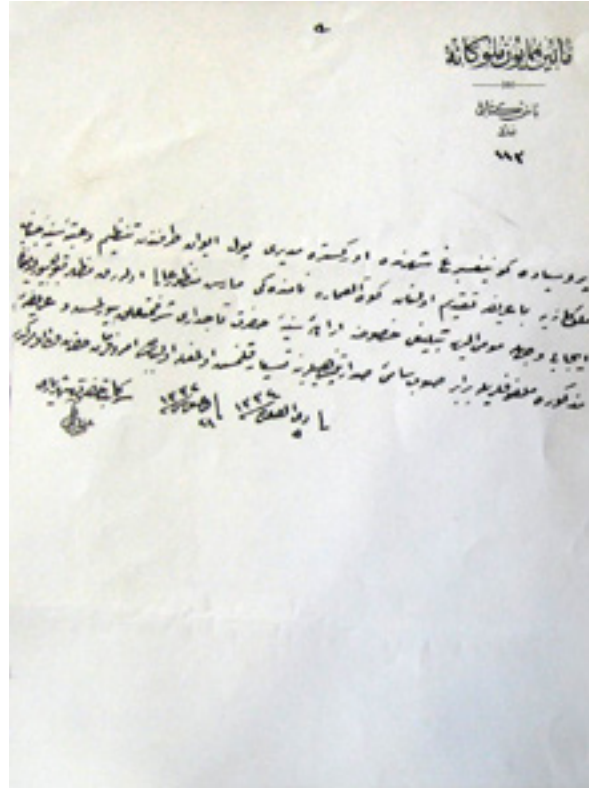
Kut'taki İngiliz ve Osmanlı birliklerinin pozisyonu

Kut'u gösteren kroki

Kut'taki askeri hareket planları

Prusya'da Orkestra Müdürü Paul İvan tarafından bestelenen Kûtulamâre isimli marşın Sultan V. Reşad tarafından görülerek kabul edildiğini bildiren arşiv vesikası

Sultan Vahdettin

Sultan V. Reşad

Harbiye Nazırı
Enver Paşa

Halil Paşa

General Townshend

Kut'un başarılı komutanlarından
Sakallı Nurettin Paşa

Osmanlı ve Alman ordularından mareşal
rütbesi alan Prusyalı Goltz Paşa

Şuayibe'de kahramanca savaşıyan
Süleyman Askeri Bey

Muhasara öncesi Kut

İstanbul Merkez Komutanlığı önünde bir esir İngiliz grubu

At eęerlerini tamir eden Osmanlı askerleri

Osmanlı askerleri çadırların önünde

Basra-İngiliz askerlerine lojistik sağlayan bir gemi

Develerle mühimmat taşıyan İngiliz askerleri

Dicle Nehri boyunca İngiliz askerleri

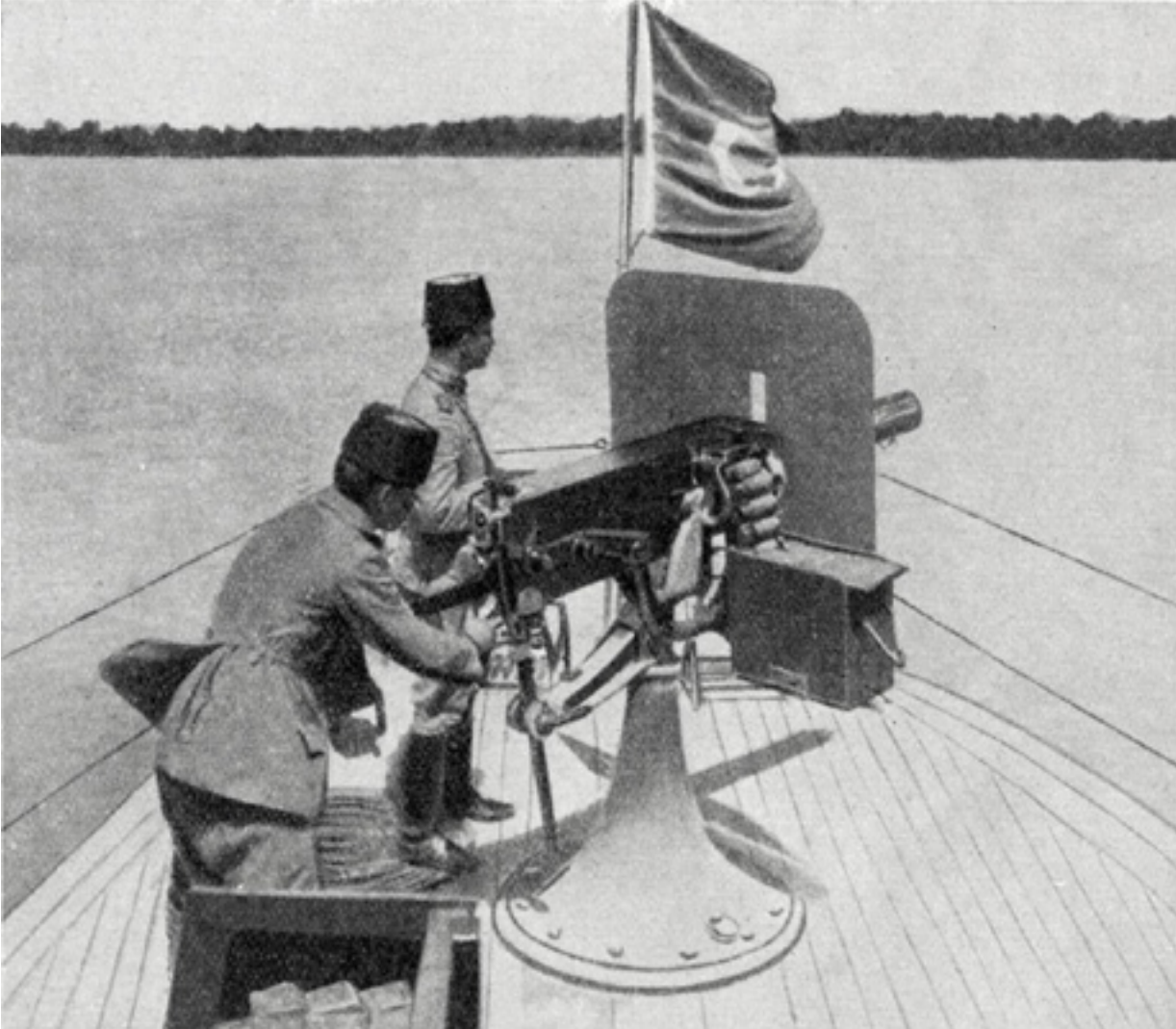
Dicle Nehri kenarında askerleri seyreden yerli Arap halk

Dicle Nehri üzerinde asker taşıyan bir gemi

Dicle Nehri üzerinde askeri botlar

Dicle Nehri'nde bir Türk savaş gambotu

Hücuma kalkan Osmanlı askerleri

İşıkla muhabere yapan Türk subayları

İngiliz askerlerini motive eden bir rahip

İngiliz askerlerinin hangi şartlarda Kut'ta muhasara altına kaldıklarını gösteren bir fotoğraf

İngiliz uçak hangarı önünde nöbet tutan bir Hintli asker

Kut'a asker taşıyan bir İngiliz gemisi

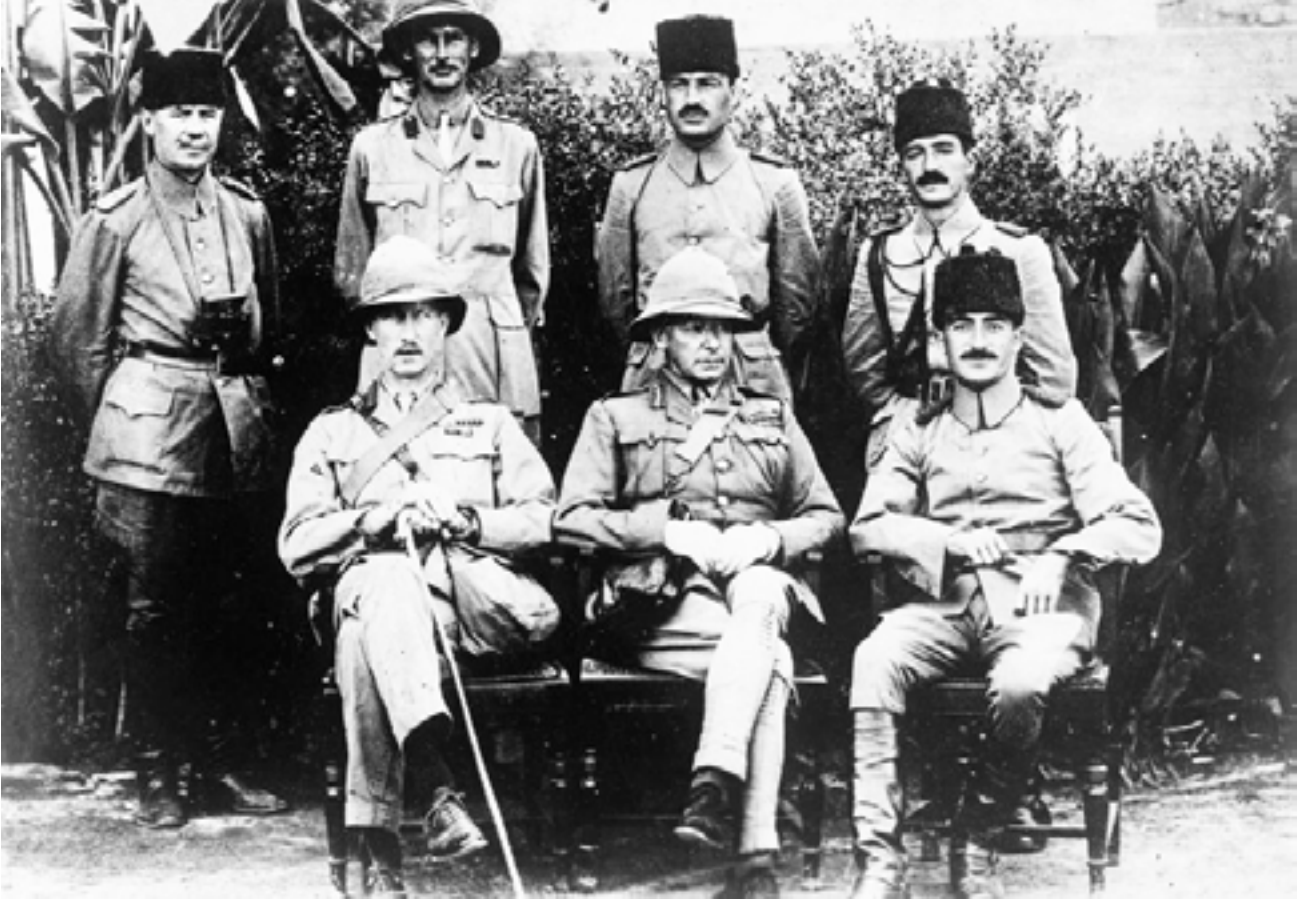
Kut'ta hücumu kalkan İngiliz askerleri

Şuaybiye Muharebesi'nde esir alınan Hintli askerler

Türk şehitler

Kut'ta esir alınan Townshend ve Halil Bey

**RESMÎ
KAYITLARDA
KÛTULAMÂRE
ZAFERİ**

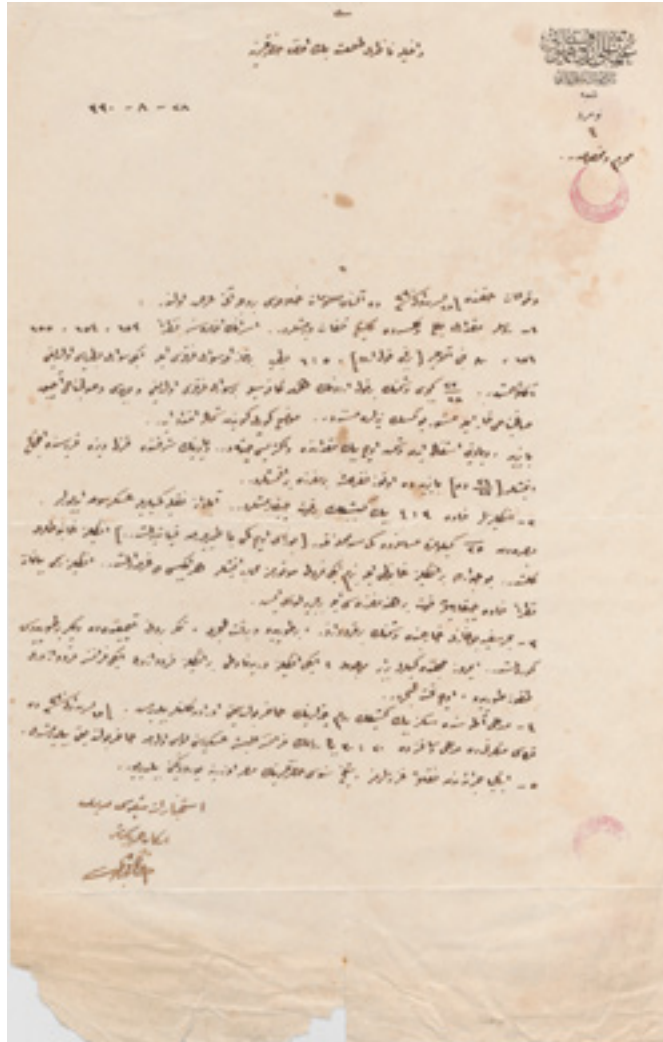

Şattûlarap'ta bulunan İngiliz gemilerinin bir an evvel uzaklaşması aksi takdirde uluslararası kanunlardan doğan hakların ve tedbirlerin uygulanmaya geçirileceğine dair İngiliz hükümetinin uyarılması / Muharip devletlerin gemilerine karşı Osmanlı Devleti'nin liman ve karasularında alacağı önlemlerle ilgili hususun ilgili devletlerin elçiliklerine bildirilmesi

6 Ekim 1914

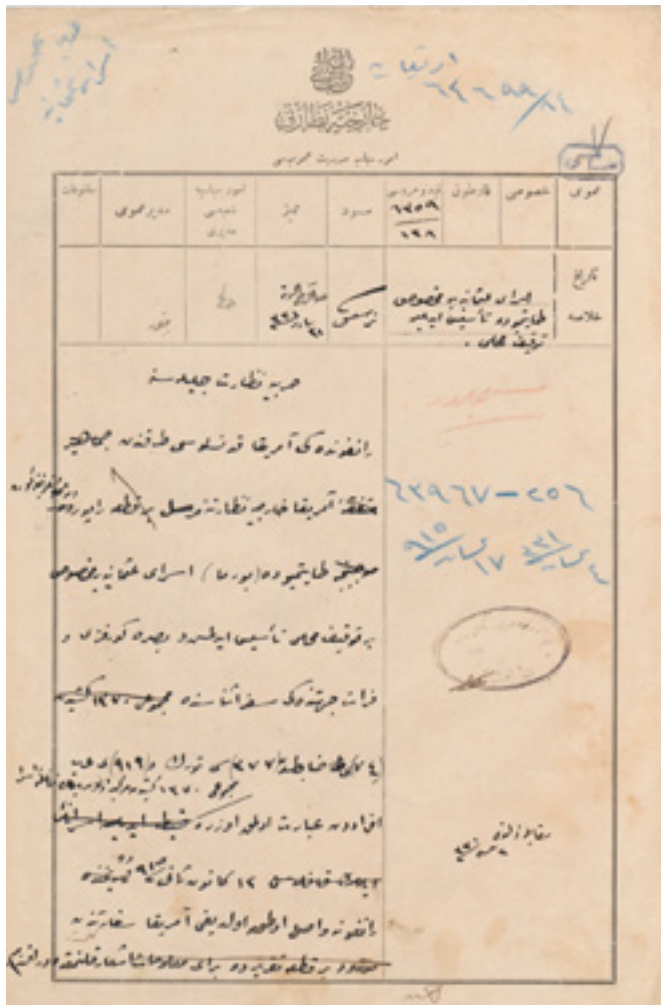
DH. EUM. 7. Şb. 2/28

DH. EUM. 7. Şb. 2/18

İngilizlerin Fav'a üç dört bin kişilik bir askerî kuvvet ile çıkarma yaptığına, Abadan'a nakliye gemileriyle asker sevk ettiğine, İngiliz gambotlarının Basra'nın yirmi beş kilometre yakınına kadar geldiğine ve karşı karşıya gelen bir İngiliz gambotu ile Osmanlı gambotunun battığına dair Dahiliye nâzırına İstihbârât Şubesi'nden yazılan rapor

10 Kasım 1914
DH. EUM. VRK. 25/2

Basra Körfezi ve Fırat çevresindeki savaşlarda İngilizlere esir düşen 74 subay, 377 Türk ve 919 Arap'tan oluşan 1370 kişilik ilk Osmanlı esir kafilesinin Burma'nın Thayetmyo kentinde hazırlanan esir kampına götürüldükleri

13 Nisan 1915
HR. SYS, 2193/25

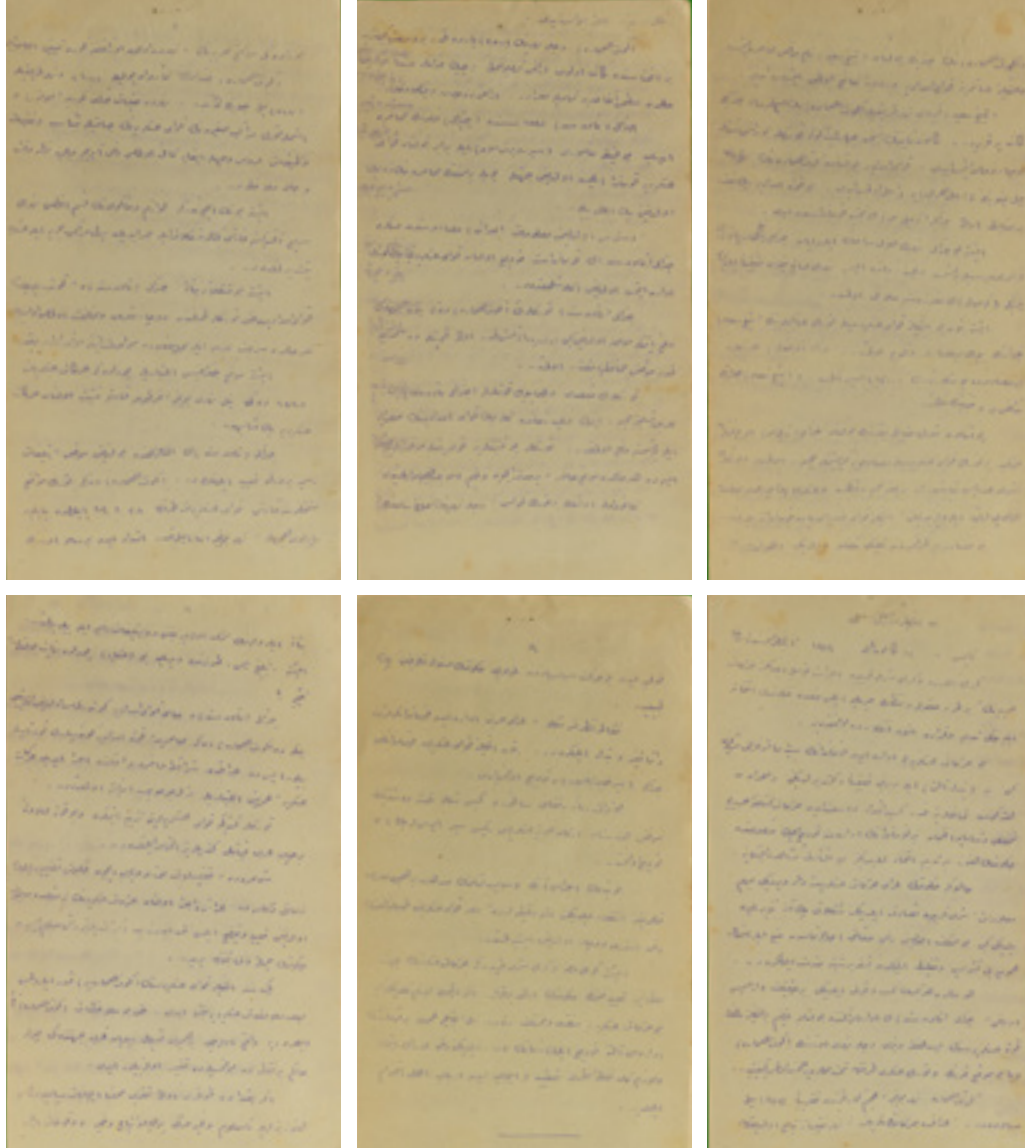
[illegible]

Bölgedeki aşiretlerin cansiperane ve fedakarca Osmanlı Hükûmeti'nin lehinde tavır aldıkları, Uceymî Bey'in beş yüz kişiden fazla süvari birlikleriyle İngiliz mevkilerine kadar giderek baskınlar düzenleyerek düşmanın manevi kuvvetini kırmaya çalıştığı, Nureddin Paşa komutasında bölgeye daha büyük bir ordunun sevk edilmesiyle kesin

[illegible]

başarının kazanılacağı ve sancakta endişe edilecek baş-
kaca bir durumun olmadığına dair Müntefik Mutasarrıf
Hamza'nın telgrafı.

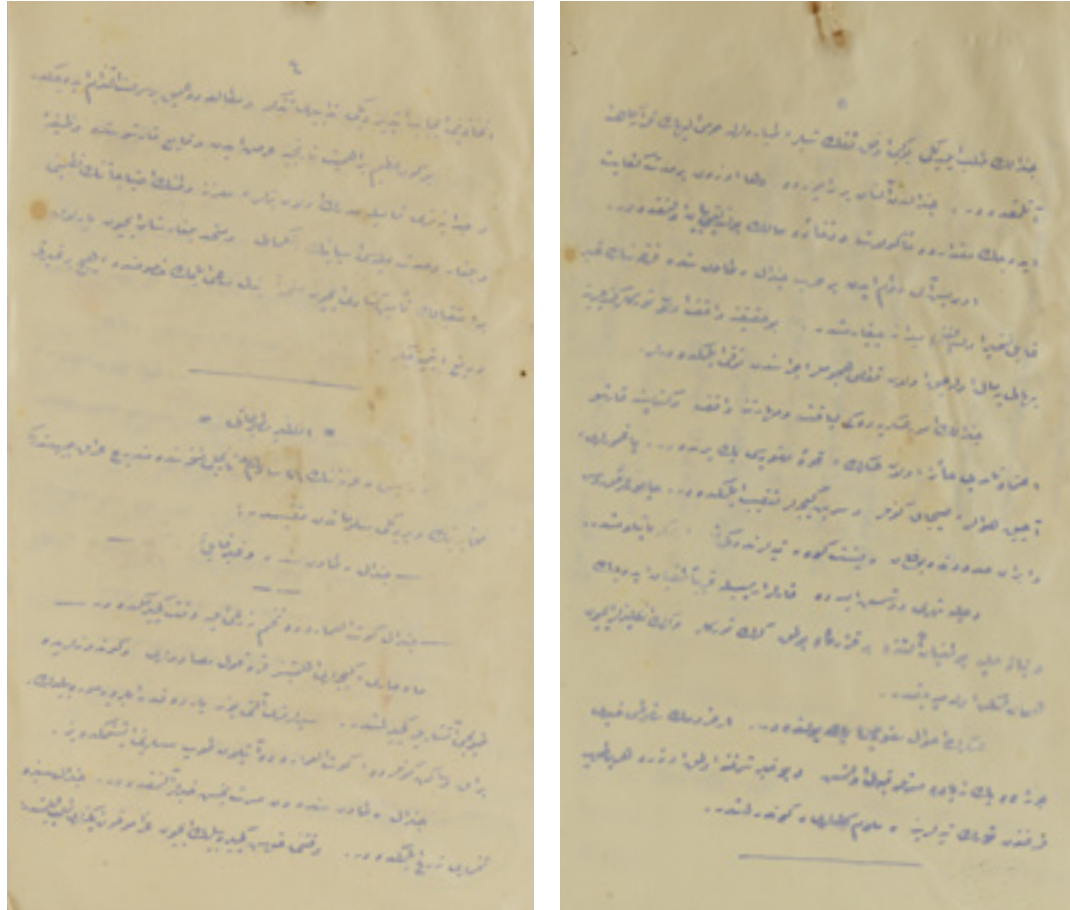
22 Mayıs 1915
DH. ŞFR, 471/74

Kûtü'l-Amâre'de muhasara edilen General Townshend ve kuvvetlerine henüz yardım kuvvetlerinin ulaşamamış olduğuna, saflarına geçen birçok Arap kabileleriyle Türklerin gittikçe askerî güçlerini arttırdıklarına, Irak'ta yapılan İngiliz askerî hareketinin ne amaçla yapıldığının artık hükûmetçe belirlenip kamuoyunun bilgilendirilmesi gerektiğine dair Times Gazetesi'nin 12 Ocak 1916 tarihli nüshasında çıkan yazı

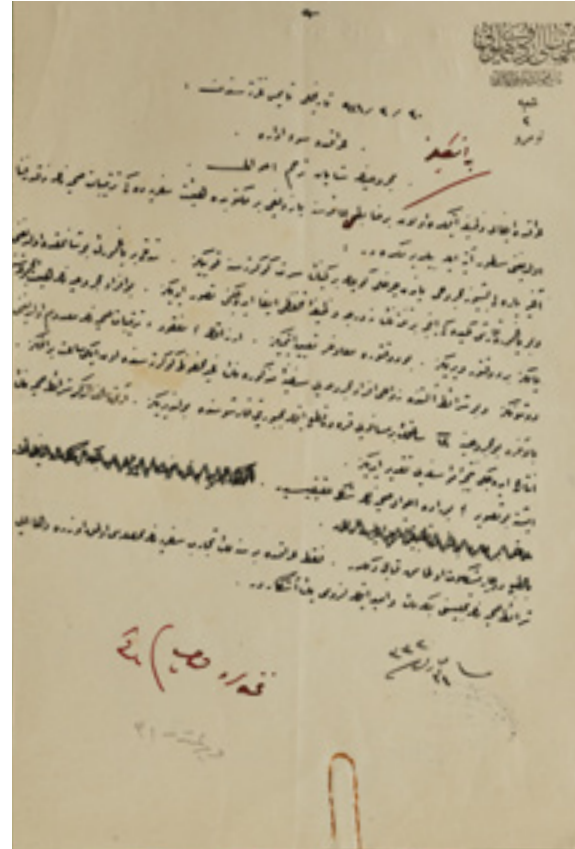
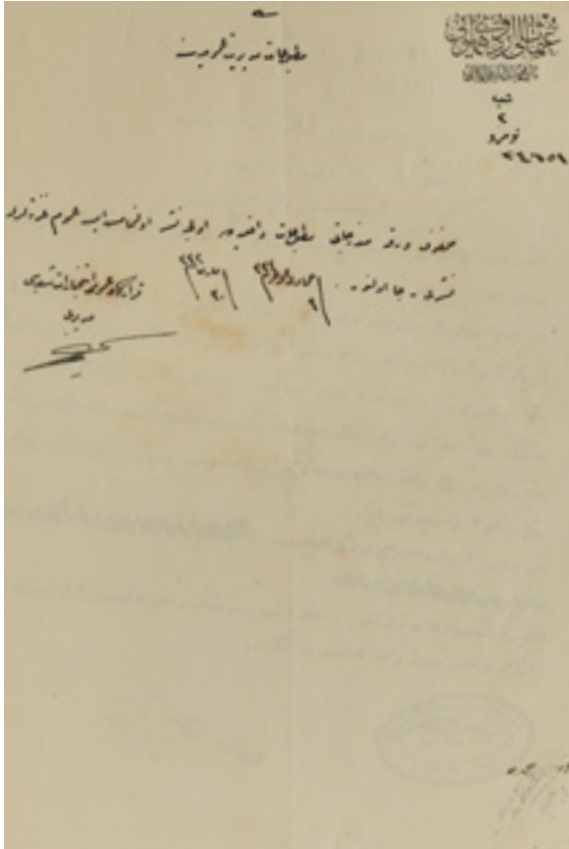
12 Ocak 1916

HR. MTV, 768/19_4, 5, 6, 7, 8, 9

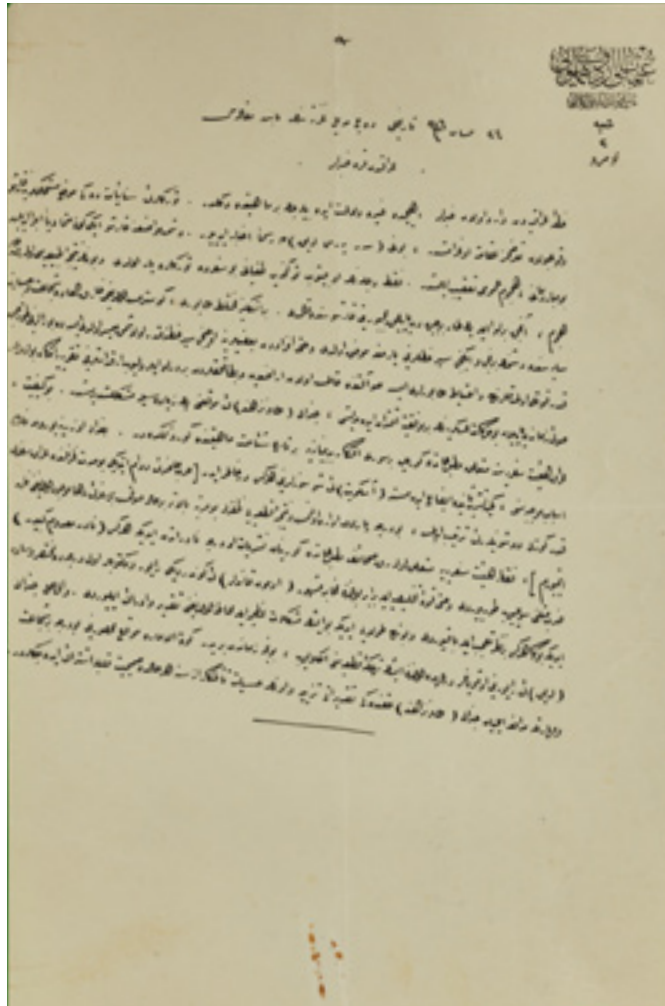
On beş aydır devam eden savaşın İngiltere'nin Irak Cephesi Komutanı General Townshend'in askerî birliklerine boyun eğdirmenin mümkün olmadığını ortaya koyduğu ve işlerin yolunda gittiği hatta generalin tohum ekmekle meşgul olduğu yolunda cephe muhabirinden gelen bilgilerden iktibâs edilerek Times gazetesinin 26 Şubat 1916 tarihli nüshasında çıkan yazı

26 Şubat 1916
HR. MTV, 768/7_4, 5

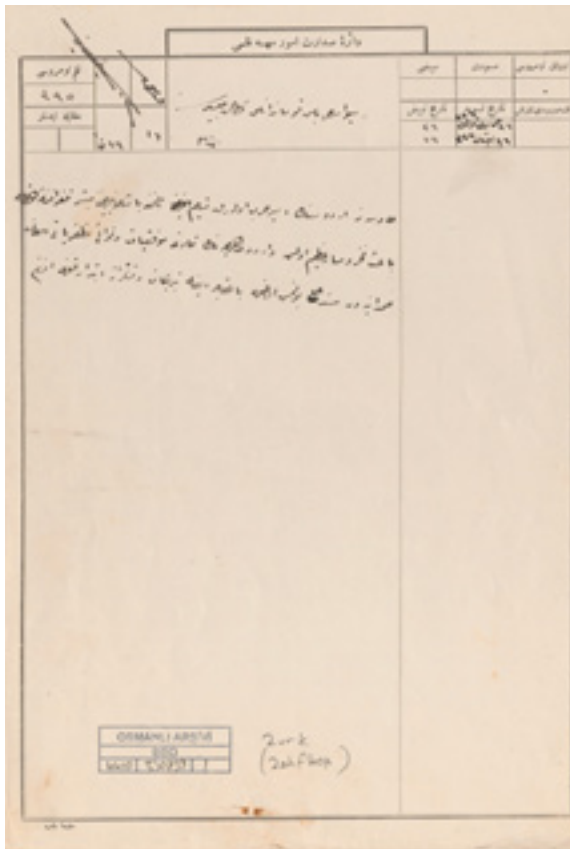
Irak'ta yaralanan İngiliz askerlerinin içler acısı durumundan ve yetkililerin beceriksizliği ve kötü idare-sinden bahseden Times gazetesinin 30 Mart 1916 tarihli nüshasında çıkan yazı

13 Nisan 1916
HR. MTV, 768/11_1, 2

Irak cephesinden gelen haberlerin hiç de iç açıcı olmadığı, yapılan saldırıların sonuçsuz kalmasının General Townshend'in pozisyonunu daha fazla zora soktuğu, Başbakan Mister Asquith'in tersini söylemesine rağmen General Lake ve muhabir Edmund Candler'in raporlarının bunu teyit ettiğine dair Daily Mail gazetesinin 24 Nisan 1916 tarihli nüshasında çıkan başmakale

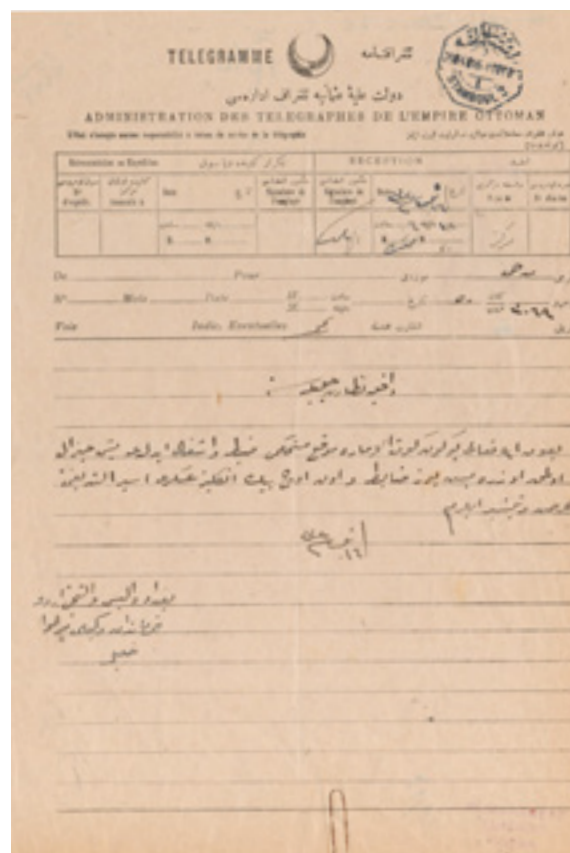
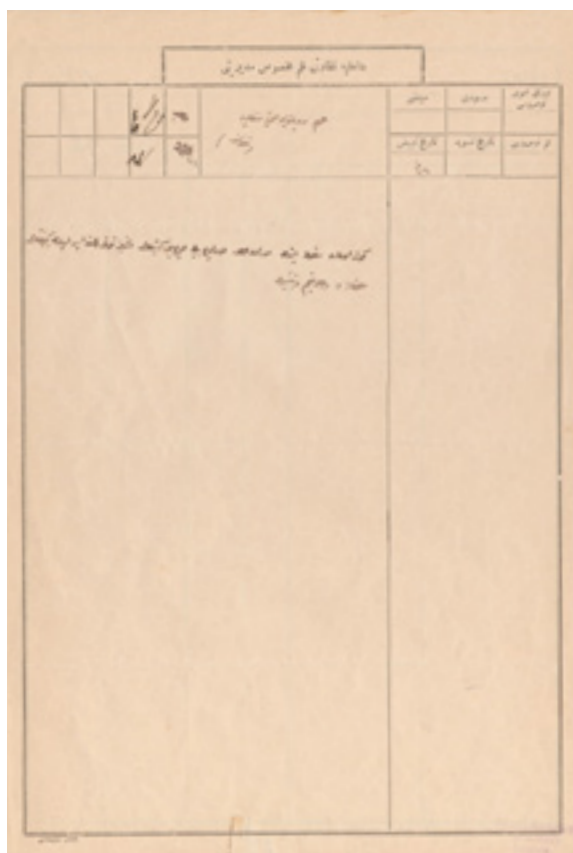
24 Nisan 1916
HR. MTV, 7688/15_2

General Townshend Ordusu'nun on üç bin üç yüz mevcuduyla savaş esiri olarak teslim alınmaya başlanıldığını müjdeleyen Başkumandanlık Karargâhı'nın telgrafına karşılık olarak Sadaret'ten çekilen memnuniyet ve tebrik telgrafı

29 Nisan 1916

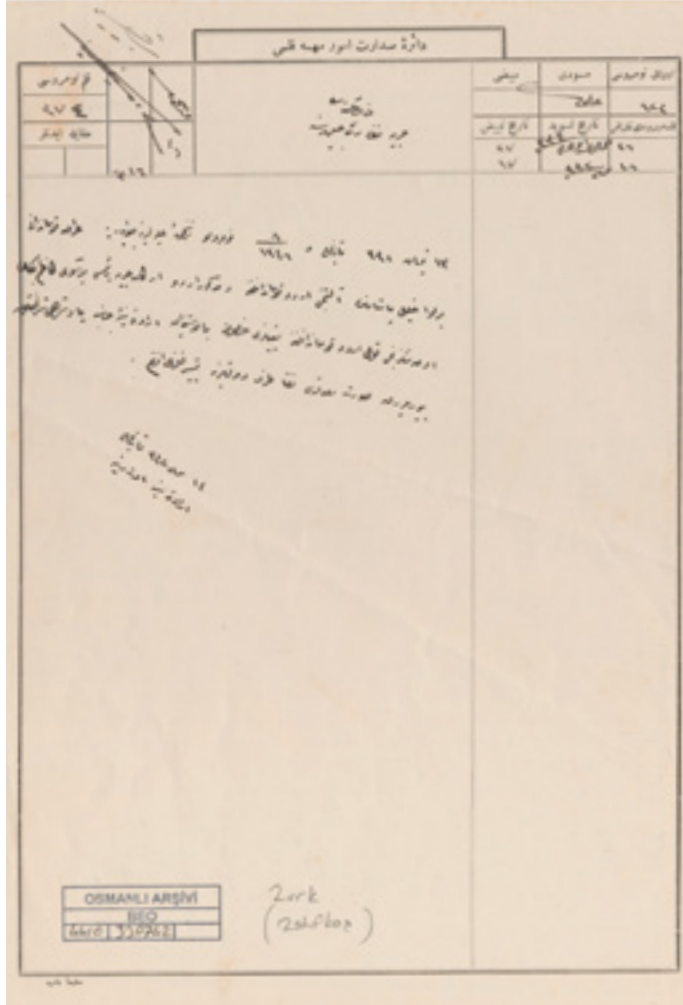
BEO.4410/330739_1, 2

Kûtü'l-Amâre'nin Osmanlı Ordusu tarafından ele geçirilerek buradaki İngiliz askerlerinin esir alındığı hususunun tüm vilayet ve bağımsız sancaklara müjdelmesi

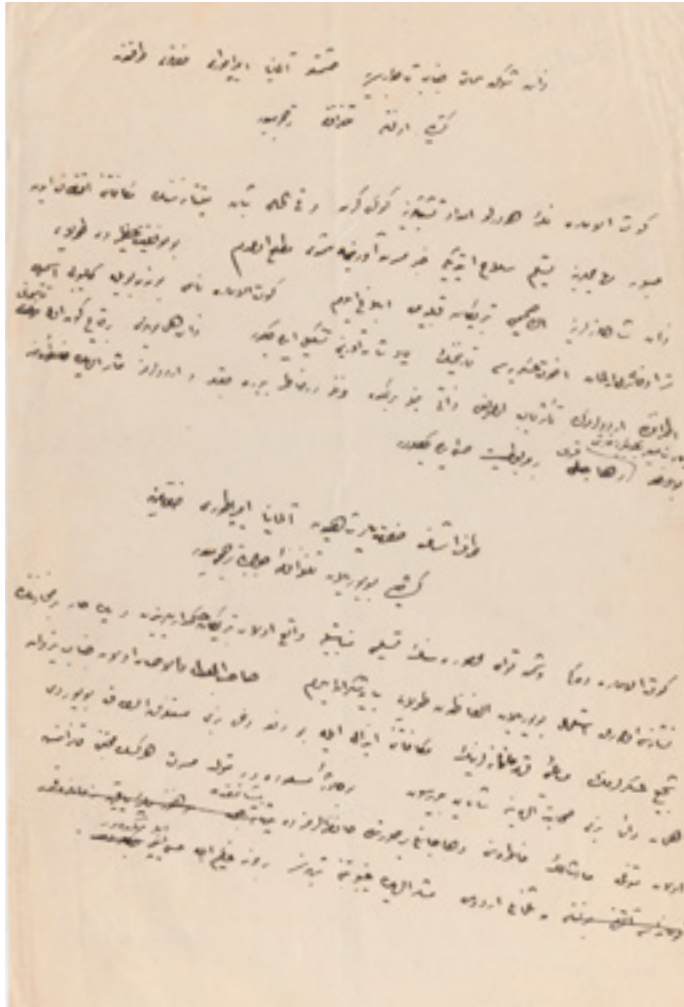
29 Nisan 1916

DH. KMS, 38/18_2

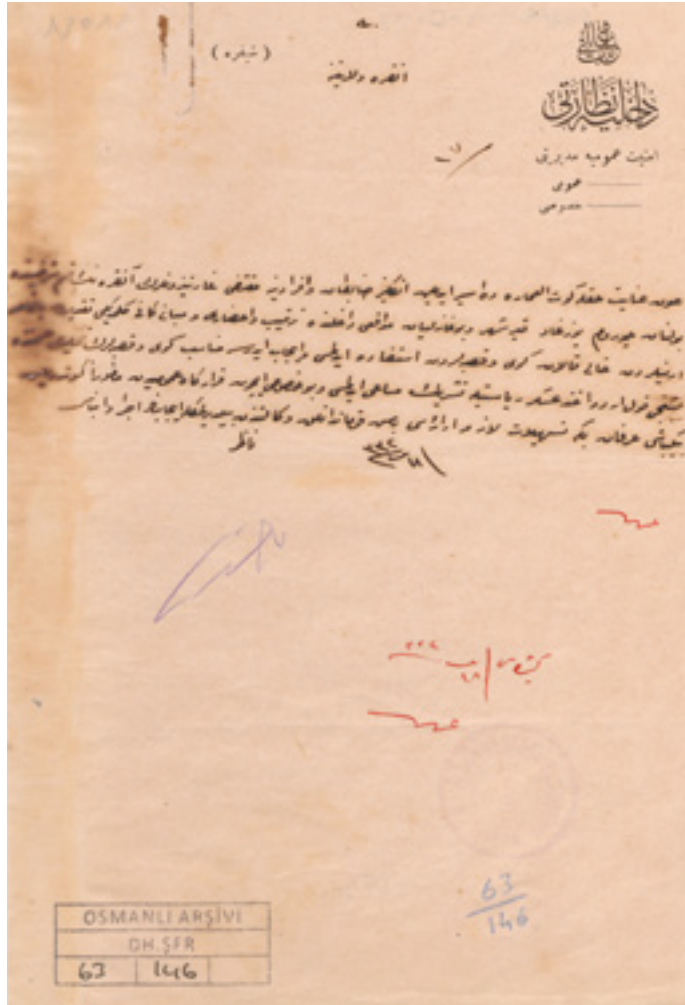
Irak Kumandanı Mirlivâ Halil Pa-
şa'nın Altıncı Ordu, Ordu Erkân-ı
Harbiye Reisi Miralay Kâzım Bey'in
On Sekizinci Kolordu kumandanlık-
larına tayinleri

30 Nisan 1916
BEO.4410/330742

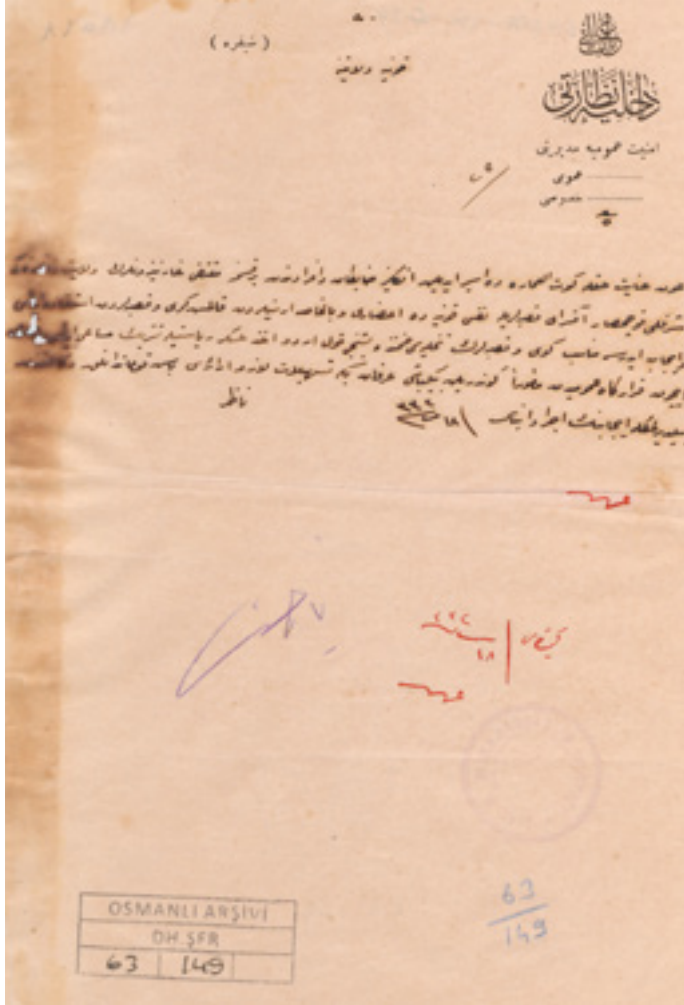
Kûtü'l-Amâre zaferinden dolayı Alman İmparatoru J.R. Wilhelm'in çektiği tebrik mesajı üzerine Sultan V. Mehmed'in teşekkürünü ve Alman Mareşali [Goltz]'nin ölümünden duyulan üzüntüsünü içeren cevabî mesajı

HR. SYS, 2419/128_5

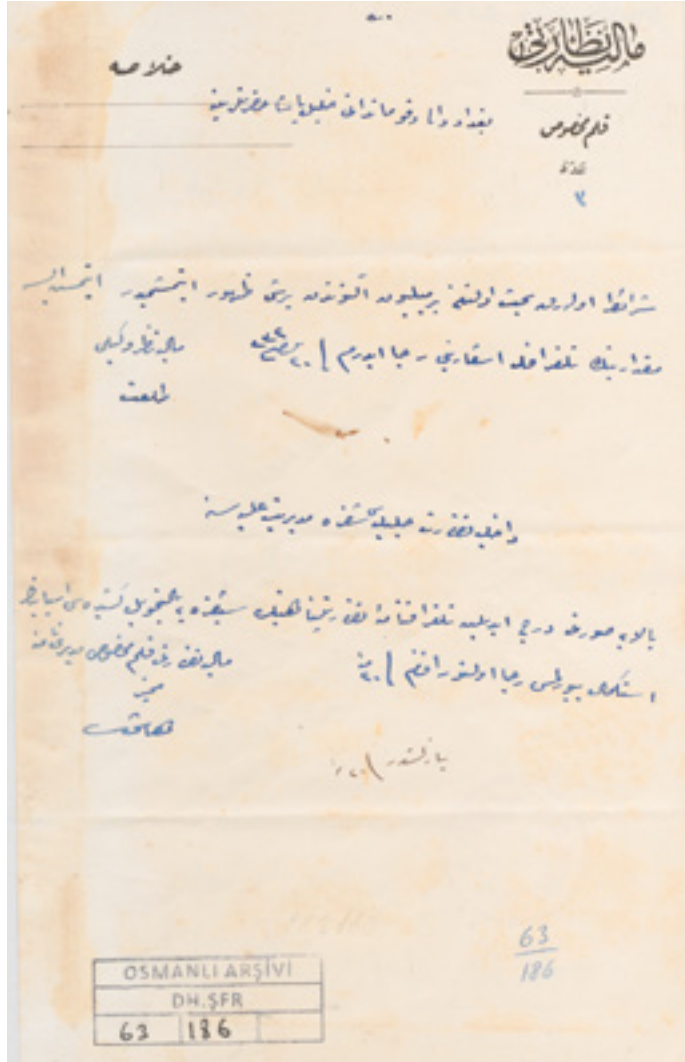
Kûtü'l-Amâre'de esir edilen İngiliz askerlerinin Çorum, Yozgat, Kırşehir ve Boğazlıyan'da hazırlanacak garnizonlara yerleştirilmesi yeterli olmadığı takdirde Ermenilerden boşaltılmış köy ve kasabalardan faydalanılması hatta uygun görülen köy ve kasabaların boşaltılarak bunlara tahsisi hususunun Ankara Valiliği'ne yazıldığı

1 Mayıs 1916
DH. ŞFR, 63/146_1

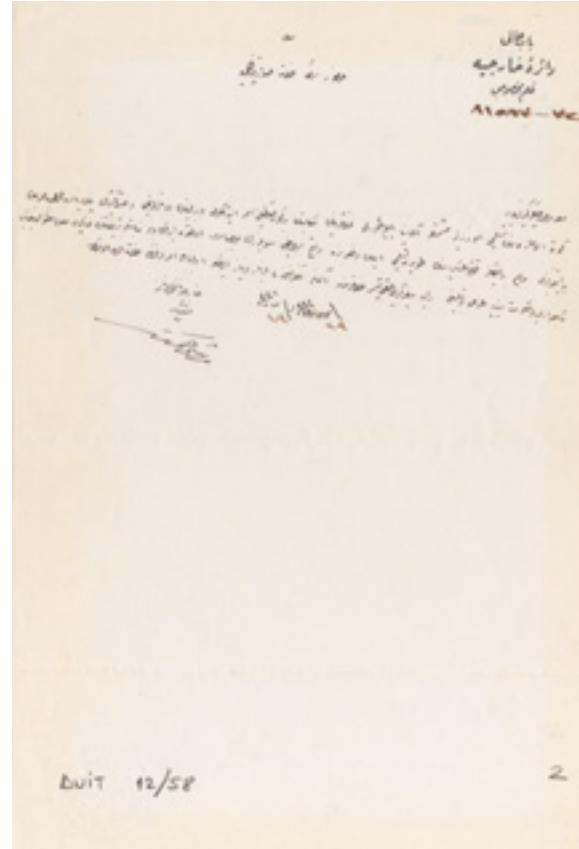
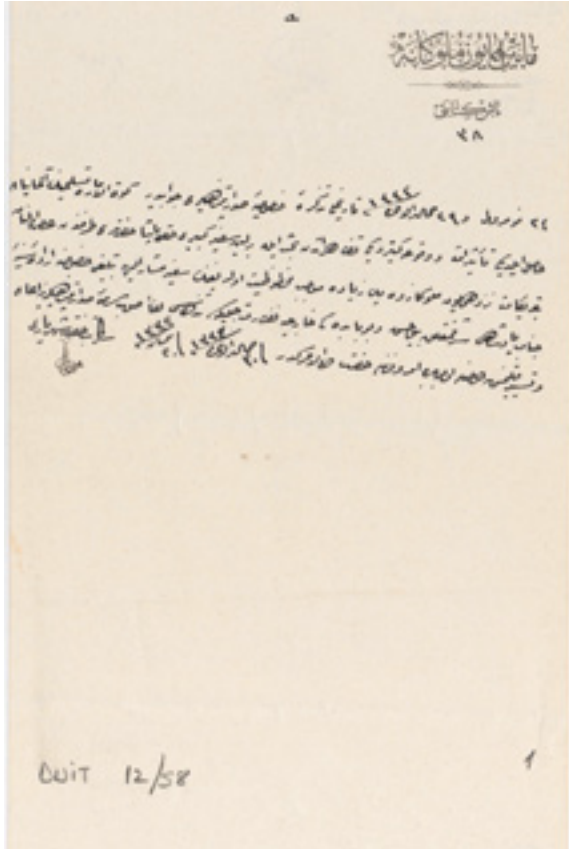
Kûtü'l-Amâre'de esir alınan İngiliz askerlerinden bir kısmının Konya, Şereflikoçhisar ve Aksaray'da hazırlanacak garnizonlara yerleştirilmeleri, bunlar yeterli olmadığı takdirde Ermenilerden boşalan köy ve kasabalardan faydalanılması hatta uygun görülen köy ve kasabaların boşaltılarak bunlara tahsisi hususunda Konya Valiliği'ne yazılan yazı.

1 Mayıs 1916
DH. ŞFR, 63/149

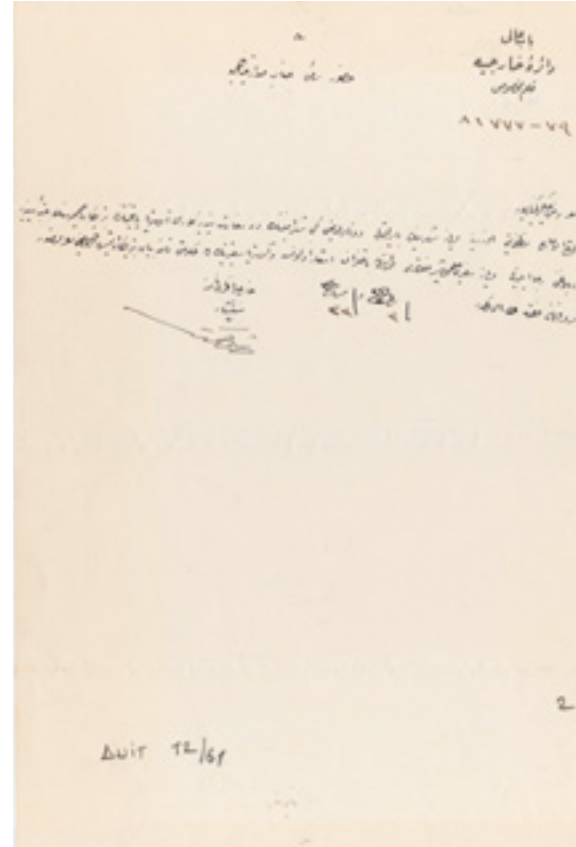
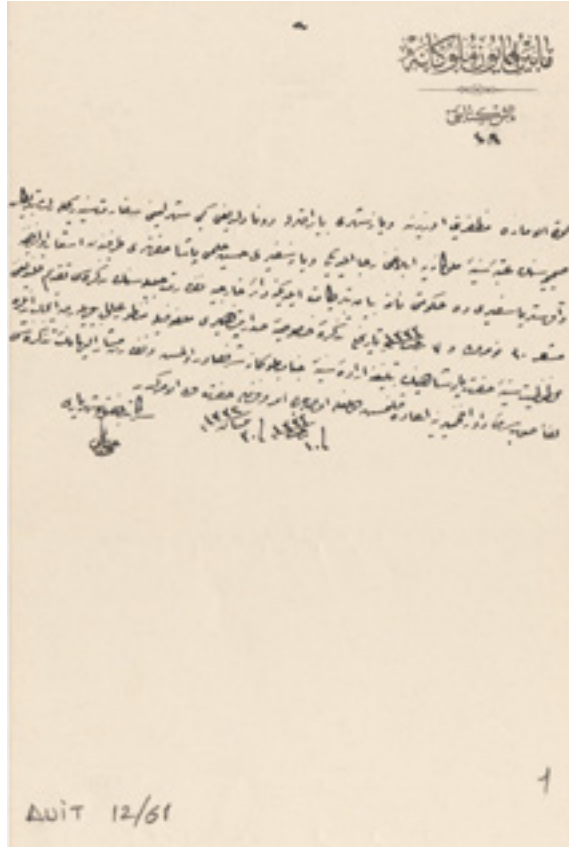
[Townshend'in serbest bırakılması için teklif ettiği] bir milyon altın ile ilgili bir gelişme olup olmadığının Maliye Nezâreti tarafından Bağdat Vali ve Kumandanı Halil Paşa'dan sorulması

3 Mayıs 1916
DH. ŞFR, 63/186

Almanya İmparatoru'nun Kûtü'l-Amâre zaferinden dolayı okulları bir gün tatil etmesi ve Osmanlı'nın Berlin Sefâreti vasıtasıyla padişaha gönderdiği tebrik mesajından dolayı duyulan memnnuniyetin bildirilmesi

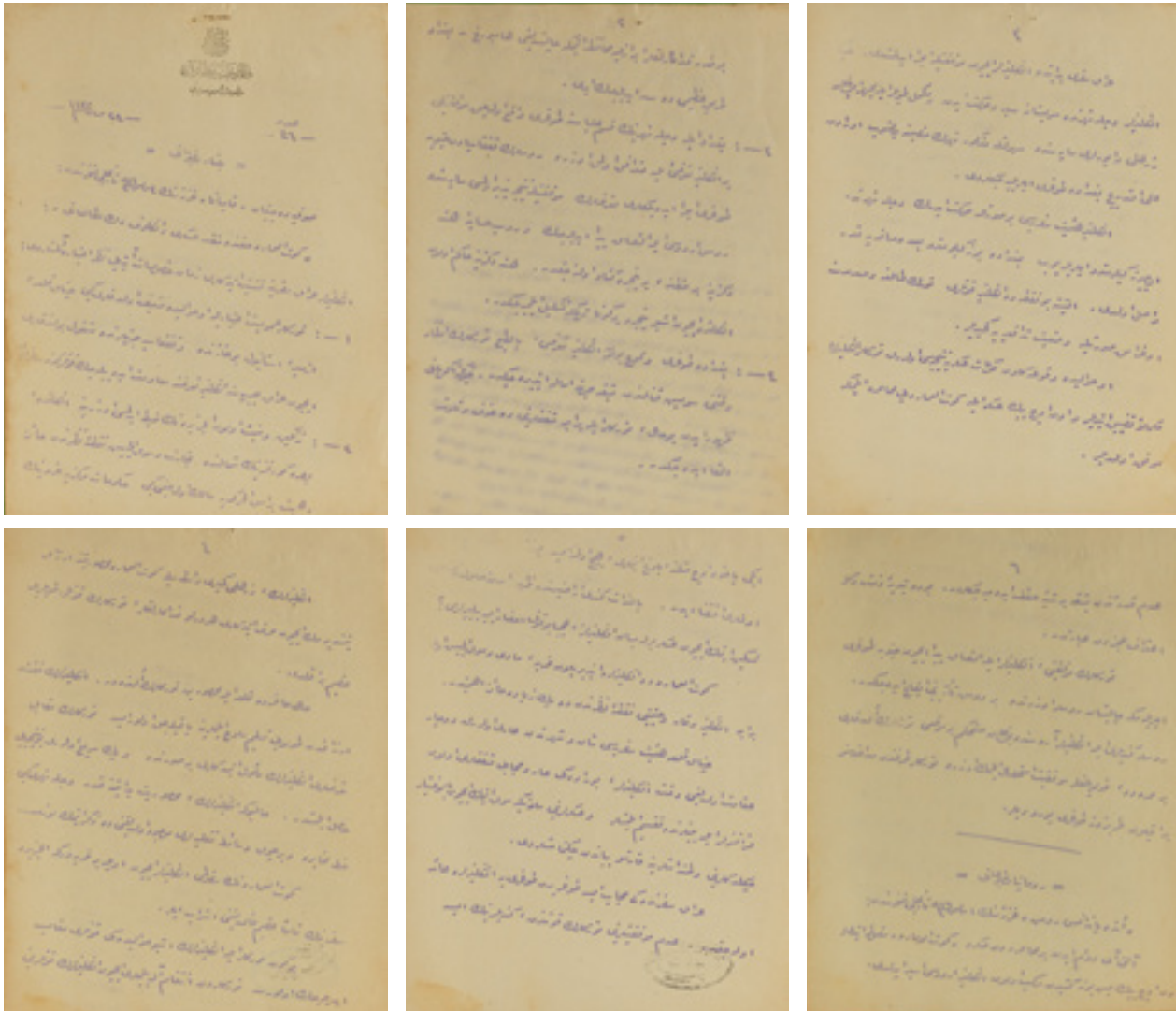
3 Mayıs 1916
İ. DUİT, 12/58_1, 2

Kûtü'l-Amâre zaferinden dolayı Avusturya Hükûmeti'nin Osmanlı Padişahı'nı tebrik etmesi üzerine duyulan memnuniyetin Osmanlı'nın Viyana Sefâreti aracılığıyla söz konusu hükûmete bildirilmesi

6 Mayıs 1916

İ. DUİT, 12/61_1

İngilizlerin Irak seferini niçin yaptıklarına dair askeri eleştirmen Angelof'un Sofya'da yayınlanan Kampana gazetesinin 3 Mayıs 1916 tarihli nüshasında çıkan yazısı

Altı ay devam eden bir muhasaradan sonra Kûtul-Amâre'nin düştüğü ve 13.500 kişiden oluşan İngiliz Ordusu'nun esir edildiği Romanya'da yayınlanan l'Independance Roumaine gazetesinin 1 Mayıs sene [1]916 tarihli nüshasında yazıldığı

7 Mayıs 1916

HR. MTV, 768/16_1, 2, 3, 4, 5, 6

DA-ŞFR 63/270

بسمه قومانده انده دیکه و جیه زکای انوریه
عقیده

۱- عا دلسنه ن تقویه عکیده روح لکیده لکیده
اقامت ایند برید قیده ناموس لکیده دایره سوره
صدور نا لکیده بنت با قلمس و حقیقت عا لکیده
انک برید یلسا لکیده عا لکیده عا لکیده
بجایه
۲- لکیده الاماره تقصیده لکیده ذ قیاد لکیده
شهادت ادرج چاره لکیده ادرج دیوریه اسدی
دیره عکیده
۳- ار قردم لکیده ادرج ادرج ادرج
۴- صفا لکیده استمارانه ادرج دیر لکیده
۵- جنج الامده مسم لکیده انصاف لکیده
یارلس مضره لکیده
63/270

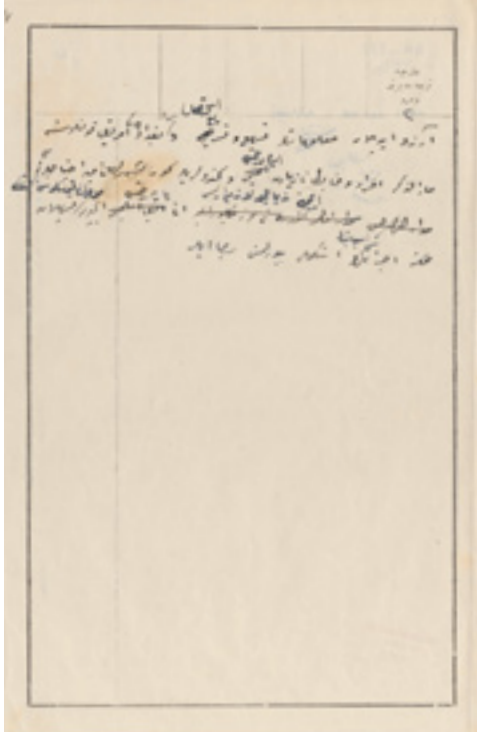
۷- بیاضه عکیده عکیده عکیده
نظم لکیده عکیده عکیده
بو قیده
طریقه

314-ŞFR 1009-B-2

OSMANLI ARŞİVİ
DH ŞFR

Kûtü'l-Amâre'de esir edilen General Townshend'in Heybeliada'da mecburi ikamet etdirilip gözetim altında bulundurulacağına ve diğer konulara dair Talat Paşa'dan Başkumandan Vekili ve Harbiye Nâzırı Enver Paşa'ya çekilen telgraf.

10 Mayıs 1916
DH. ŞFR, 63/270

Kütü'l-Amâre'de esir edilen General Townshend ve askerlerine yapılacak muamelenin karşılıklılık ilkesi gözetilerek Lahey Mukave-
lenamesi çerçevesinde yapılması ve bunların ihtiyaçlarının giderilmesi için Bağdat'taki Amerika konsolusuna gerekli kolaylıkların
gösterilmesi yolunda İngiliz Hariciye Nezâreti'nin talebi

11 Mayıs 1916

HR. SYS, 2221/45_4A, 4B

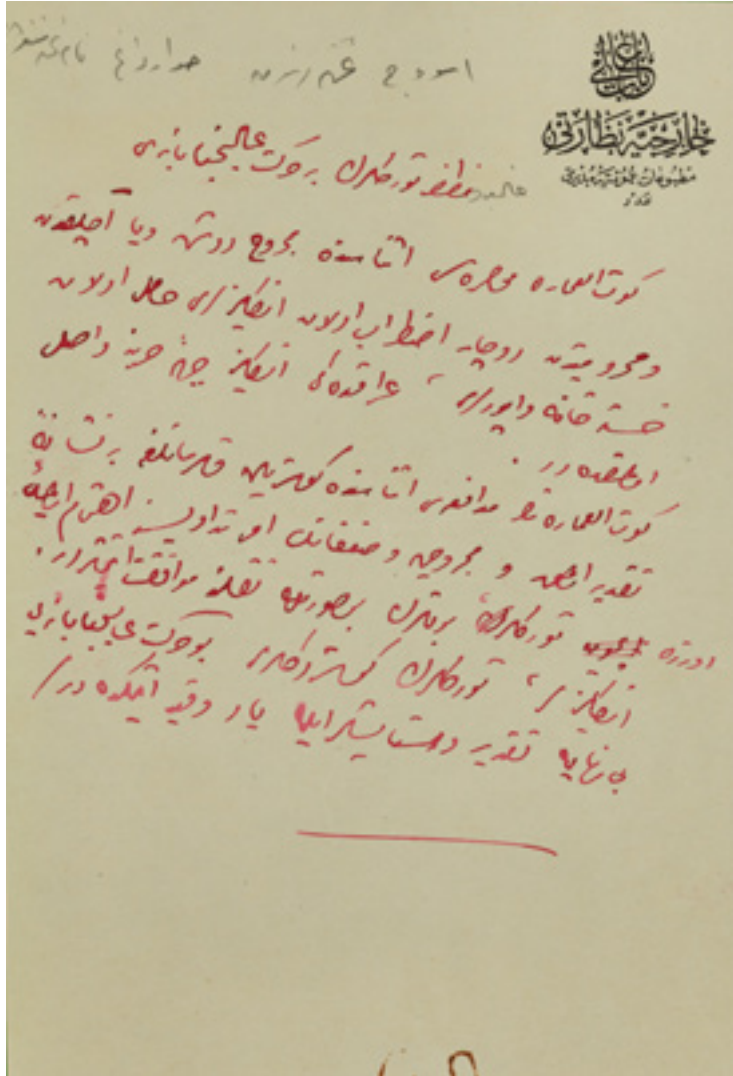
HR. SYS, 2221/45_2

Esir edilen İngiliz generallerinin oturması için Bursa'da on altı odalı bir evin otuz iki lira ücret ile kiralanıp her türlü malzemesiyle hazırlanmış olduğunun Bursa Valiliği'nden bildirildiği.

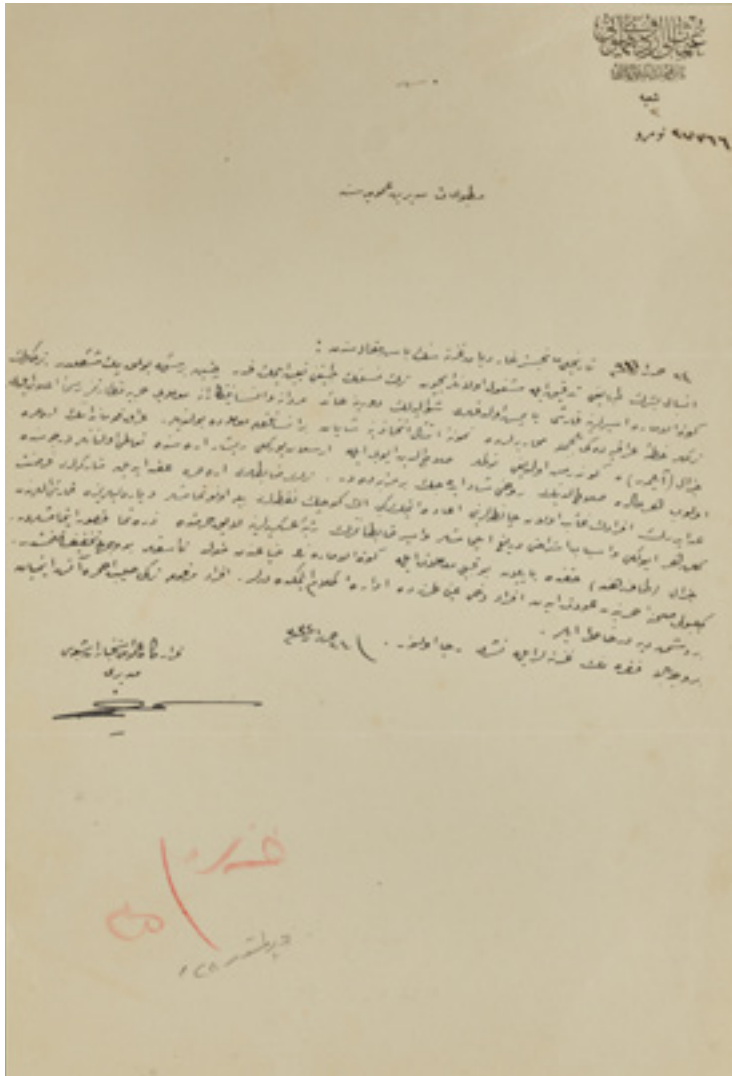
17 Mayıs 1916

DH. ŞFR. 520/20_1, 2, 3, 4

Kûtü'l-Amâre'de yaralanan İngiliz hastaların gemilerle nakline Türkler tarafından izin verilmesinden İngilizlerin övgü ile bahsettiğine dair bir İsveç gazetesinde çıkan bir makale

[29 Mayıs 1916]
 HR. MTV, 768/31

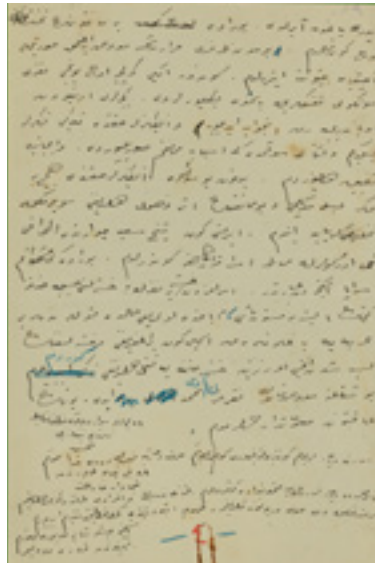
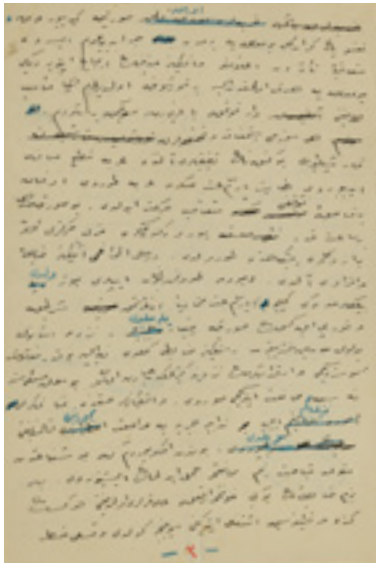
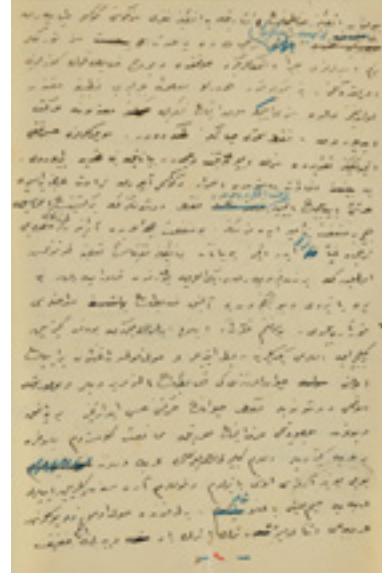
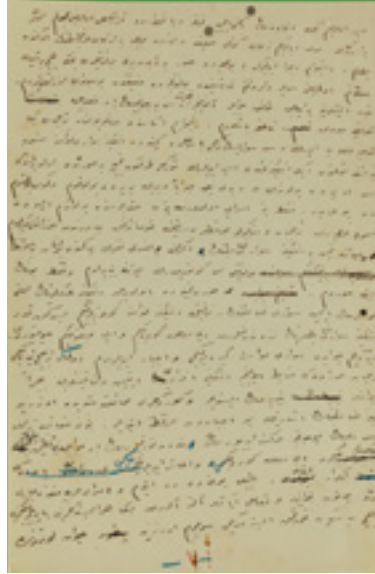
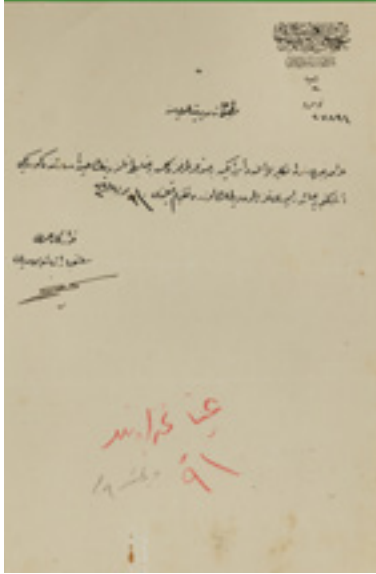
Kûtü'l-Amâre'de esir edilen İngiliz askerlerine karşı Türklerin son derece insanî ve şövalye rûhuyla muamelede bulunduğuna, General Townshend'e karşı gösterilen hürmetin yenilginin üzüntüsünü bir nebze azalttığına ve Gelibolu'dan dönen askerlerce Türklerin "Kızılhaç'a ateş etmeyen bir düşman" olarak hatırlandığına dair Manchester Guardian gazetesinin 24 Haziran 1916 tarihli nüshasında çıkan başmakale

7 Temmuz 1916
HR. MTV, 768/12

General Townshend'in casusluktan mahkûm olan Peter Yoviliçyü(?) Jo-sef'in yeğeni artist Olga ile yaşadığı metres hayatına son verilmesi gerektiği hususunun Harbiye Nezâreti'ne bildirilmesi.

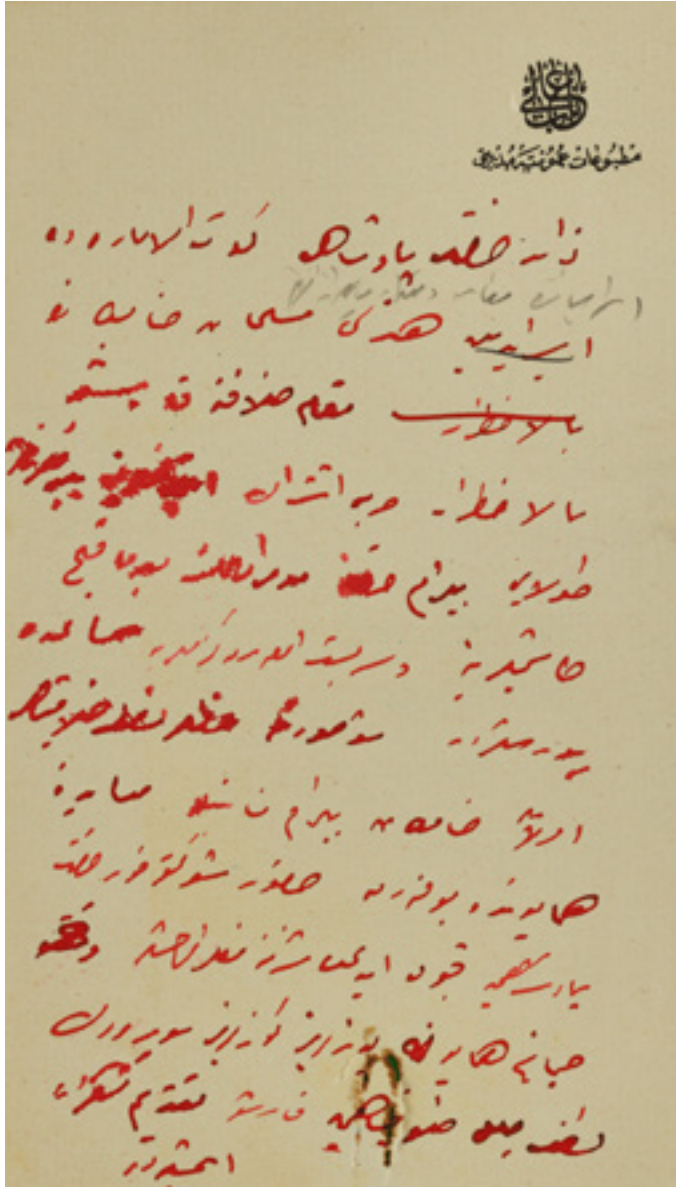
10 Temmuz 1916
DH. EUM. 5. Şb, 26/17

Irak cephesinde İngilizlere esir düştükten sonra kurtulan 51. Fırka Süvari Bölüğü Subay Adayı Bingazili Tahsin'in orada gördüğü işkenceye ait raporu ile Osmanlı Ordusu'na esir düşen iki İngiliz askerin esaretleri sırasında gördükleri iyi muameleye dair ifadeleri

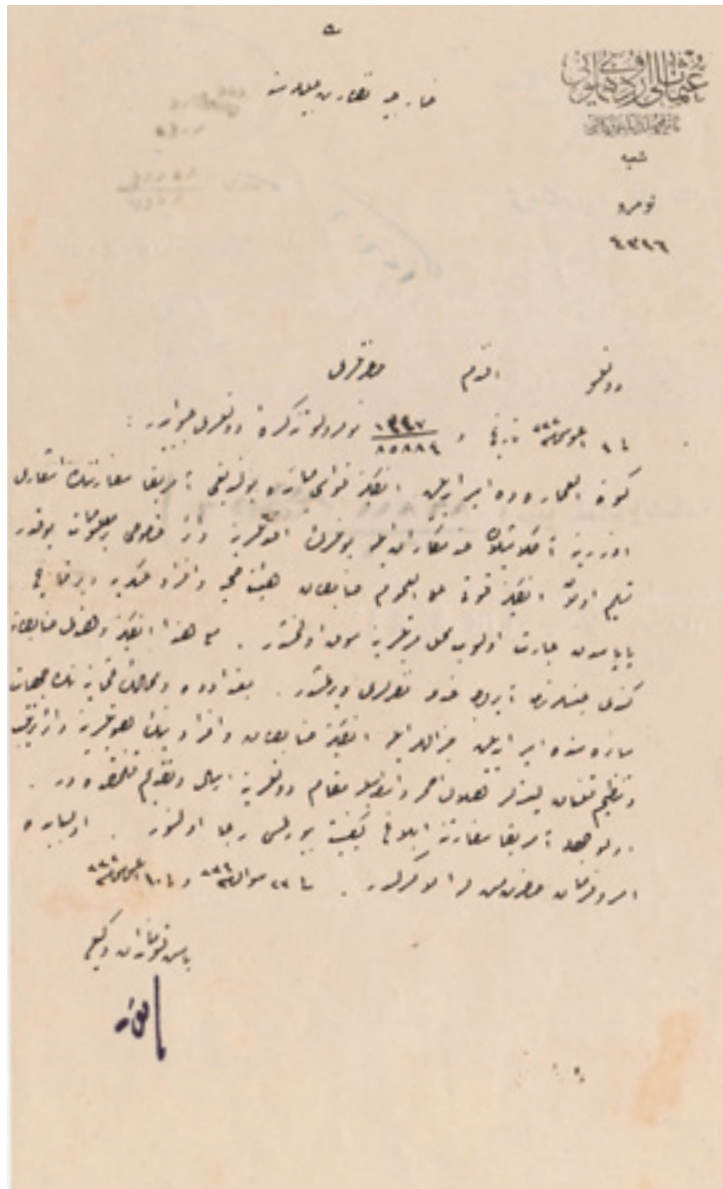
22 Temmuz 1916

HR. MTV, 768/26_1, 2, 3, 4, 5

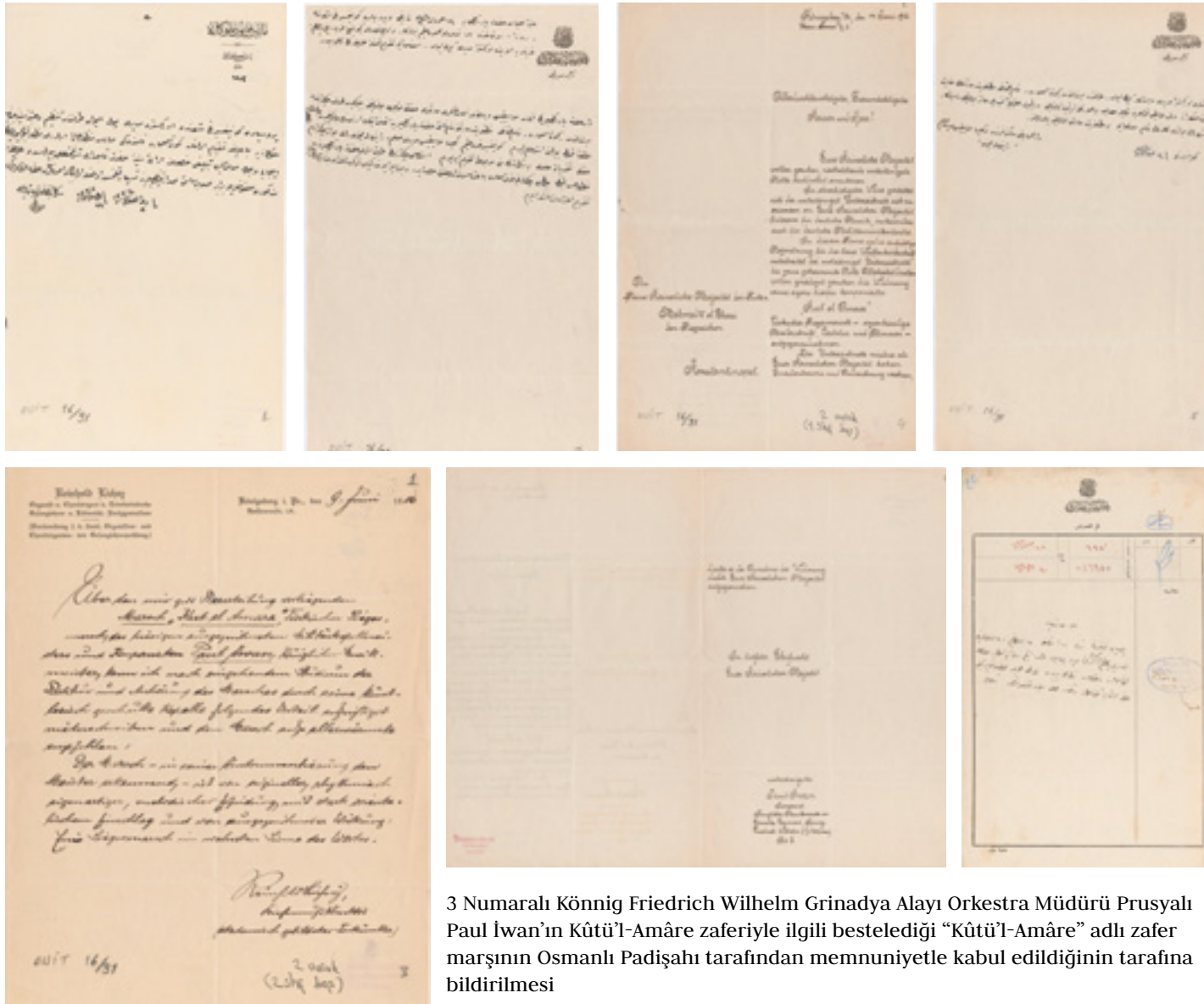
Kûtü'l-Amâre'de esir edilen Hintli Müslüman subayların bayramda kılıç taşıyıp serbest gezmelerine izin verildiği ve bayramlaşma merasiminde padişahın huzuruna kabul edildikleri

6 Ağustos 1916
HR. MTV, 768/27_1

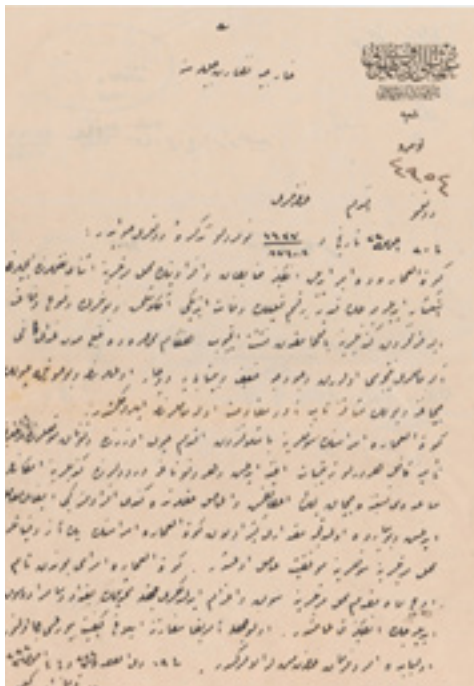
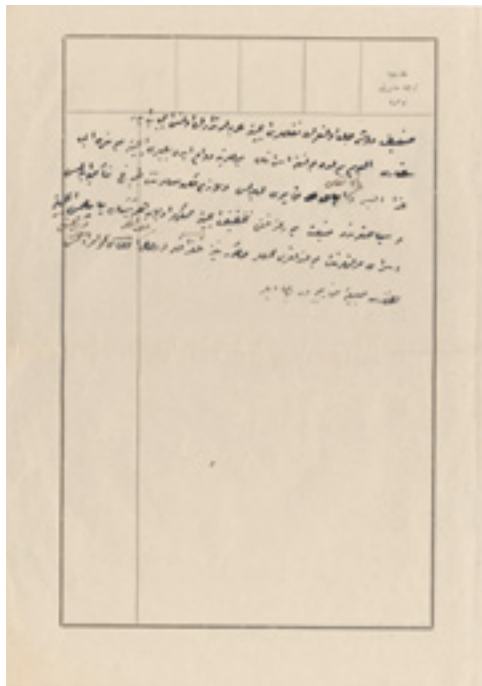
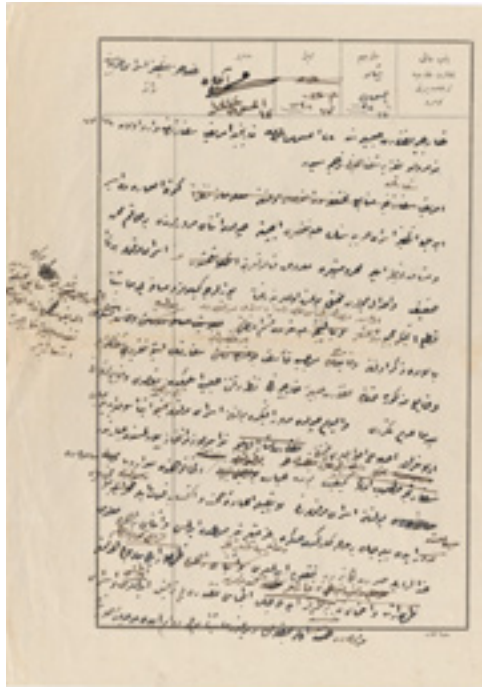
Kûtl'-Amârê'de esir alınan İngiliz askerlerinin kararlaştırılan yerlere sevk olundukları ve Bağdat ve diğer yerlerde esir edilen generallar ile İngiliz subay ve erasının hüviyet bilgilerine ait düzenlenen listelerin de Hilâl-i Ahmer aracılığıyla ilgili mercilere gönderildiği hususunun Amerika Sefâreti'ne bildirilmesi

23 Añustos 1916
HR. SYS, 2222/16_1

3 Numaralı Könnig Friedrich Wilhelm Grinadya Alayı Orkestra Müdürü Prusyalı Paul İwan'ın Kûtü'l-Amâre zaferiyle ilgili bestelediği "Kûtü'l-Amâre" adlı zafer marşının Osmanlı Padişahı tarafından memnuniyetle kabul edildiğinin tarafına bildirilmesi

10 Eylül 1916
İ. DÜİT, 16/91_2, 5
HR. SYS, 2425/46_2

Kûtü'l-Amâre'den Haleb'e nakledilen İngiliz esirlerinden bazılarının çölde karşılaştıkları sıkıntı ve zorluklardan dolayı yolda vefat ettiğinden bahisle nakledilen veya ileride nakledilecek olan esirlerin aynı sıkıntılarla karşılaşmaması için gerekli tedbirlerin alınması yolunda İngiliz Hükûmeti'nin Amerika Sefâreti aracılığıyla iletilen talebi üzerine esir edilen İngiliz askerlerinin nakillerinde çok az bir kısmının yolda kendilerine iyi bakılamadığı için değil, savaş esnasında yeterli gıda alamadıklarından dolayı vücutlarının çöl sıcaklarına dirençsiz kalıp vefat ettikleri, esirlerin nakline başlanmadan önce gerek çöl üzerinde gerekse konaklanacak yerlerde gerekli tedbirlerin alındığı, esirlerin gitmeleri kararlaştırılan yerlere emniyetli bir şekilde üç ay öncesinden gönderildikleri ve Bağdat ve Samarra'da sevk edilecek hiç bir İngiliz esiri kalmadığı hususunun Amerika Sefâreti'ne bildirilmesi

17 Eylül 1916

HR. SYS, 2222/15_4A, 4B

HR. SYS, 2222/15_3

HR. SYS, 2222/34

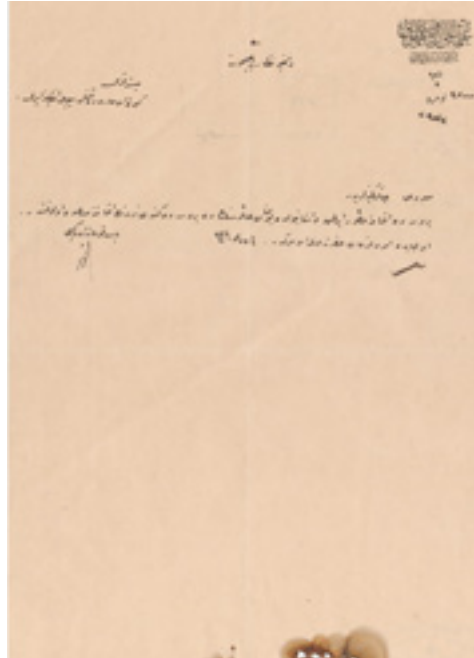
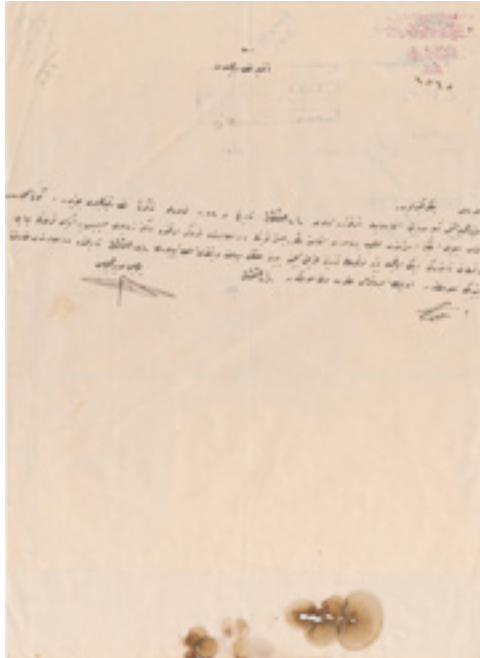
Kûtü'l-Amâre'da esir alınan İngiliz askerlerin Konya, Afyonkarahisar, Bursa, İzmit, Ankara ve diğer yerlerde çok kötü şartlarda barındırıldığına, kendilerine yardım edilmesine izin verilmediğine, sağlık durumlarıyla ilgili haber alınmakta zorlanıldığına, aradan yedi ay geçmesine rağmen esirlerle doğrudan doğruya temasta bulunulmadığına ve tarafsız doktorlardan oluşturulacak bir komisyonun Osmanlı Devleti'nde bulunan İngiliz savaş esirlerinden hasta ve yaralı olanlara yardım etmek üzere ülkeye girişine izin verilmesine dair Amerika Sefâreti aracılığıyla verilen İngiliz muhtırasına karşı Başkumandanlık Vekâleti'nin; iddiaların haksız ve asılsız olduğuna ve karşılıklılık esasına dayanan her türlü öneriye görüşüp kabul etmeye hazır bulunulduğuna dair Hariciye Nezâreti'ne yazılan cevabî yazısı

v

24 Ocak 1917

HR. SYS, 2223/21, 2A, 2B, 2C, 2D

HR. SYS, 2223/21_19, 20, 21

Kûtulammare'de esir alınıp Bursa'da zorunlu ikamete tâbi tutulan İngiliz vatandaşı Crayy'ın yanına gelmelerine izin verilen karısı Misis Beatris ile iki oğlunun Bursa'ya geldikleri

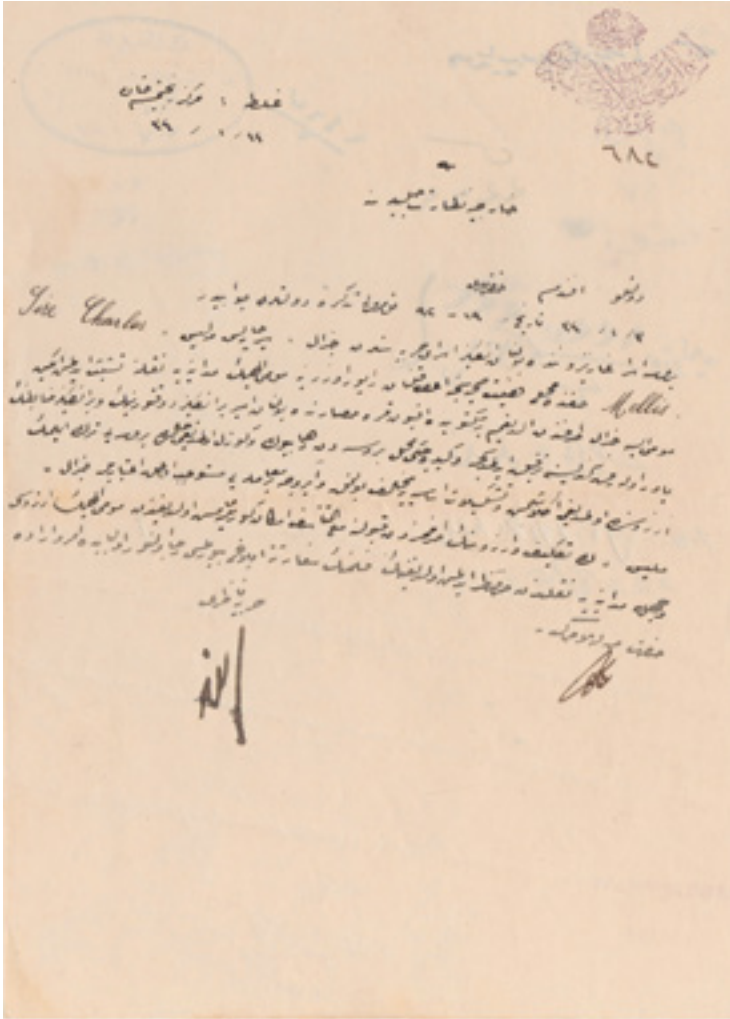
4 Eylül 1917
DH. EUM. 5. Şb, 61/40_7, 8, 9, 10

Esir İngiliz subaylara belirlenen esaslara göre maaş ödendiği, savaş dolayısıyla fiyatların yükseldiği dikkate alınırsa Konya'daki Hintli esirlere ödeme yapılmasının mümkün olmadığı ve İngiltere'deki Türk esirlere de teklif olduğu hâlde hiçbir yardımın yapılmadığı hususunun Flemenk Sefâreti'ne cevap olarak bildirilmesi

14 Ocak 1918

HR. SYS, 2228/51_1

Mahalli sağlık kurulu tarafından verilen rapor üzerine Bursa'dan Mudanya'ya nakledilmek istenen esir İngiliz General Sir Charles Melliss'in nakil için; esir bir İngiliz doktor ile bir İngiliz subayının yaver olarak kendisine eşlik etmesi ve gideceği yerin Bursa'dan daha büyük ve güzel olması şeklinde ileri sürdüğü şartlarının kabulüne imkân görülmediğinden naklinden vazgeçildiği hususunun Flemenk Sefâreti'ne bildirilmesi

14 Ocak 1918

HR. SYS, 2228/53_1

General Townshend'in eşinin kızı ve hizmetçisi ile birlikte İstanbul'a gelmesine izin verilmesi talebi ile Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan yoluyla İstanbul'a gelmeleri hususunda Osmanlı Hükûmetince söz konusu ülkeler nezdinde herhangi bir girişimde bulunmasına gerek görülmediğinin ilgililere bildirilmesi ve Madam Townshend'in eşini ziyaret için İstanbul'a gelmesi durumunda kendisine engel olunmayacağını ilgiliye bildirilmesi

3 Mart 1918

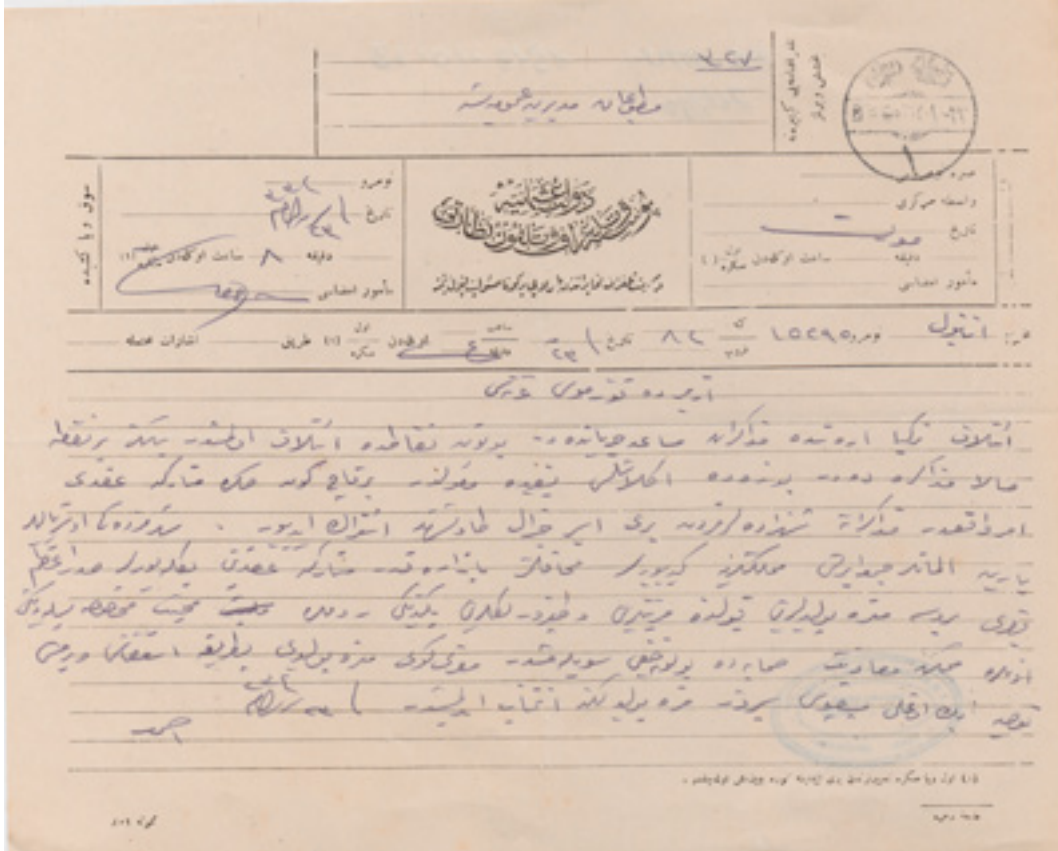
HR. SYS, 2221/55_3

HR. SYS, 2221/55_2

HR. SYS, 2221/69_2A, 2B

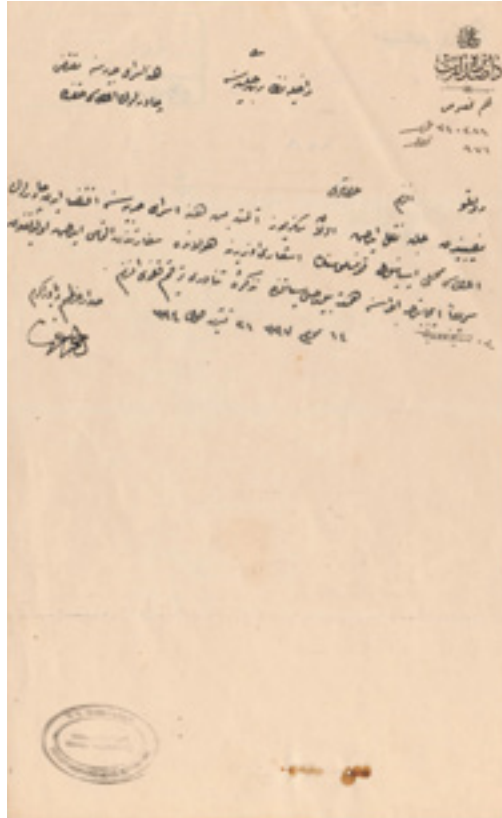
HR. SYS, 2221/69_5

HR. SYS, 2229/35_1

Osmanlı Devleti'nin İtilaf Devletleri ile yürüttüğü barış görüşmelerine Osmanlı şehzadelerinden biri ile Osmanlı Devleti'nin elinde esir olarak bulunan İngiliz Generali Townshend'in de katıldığı hakkında Sadrazam'ın beyânâtı

23 Ekim 1918
HR. MTV, 768/30

Nusaybin'den Halep'e nakledilen sekiz yüz altmış beş Hint savaş esirine çadır verilmesi
26 Ekim 1918

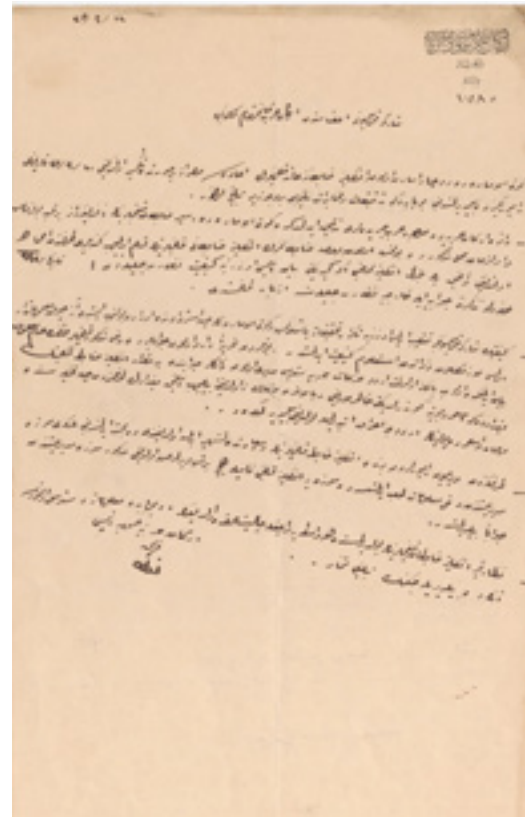
DH. EUM. 5. Şb, 86/58_2

DH. EUM. 5. Şb, 86/58_1

Osmanlı Ordusu'nun elindeki Hintli esirlere İngiltere Hükûmeti tarafından, tarafsız bir gemi ile Mersin Limanı'na ulaştırılmak üzere, şekerleme yerine birinci derecede ihtiyaçları olan elbise, ayakkabı, çamaşır ve örtü gönderilmesinin daha uygun olacağı hususunun Amerika Sefâreti aracılığıyla İngiltere Hükûmeti'ne bildirilmesine dair Başkumandanlık Vekâleti'nin Hariciye Nezâreti'ne yazdığı yazısı

18 Kasım 1919
HR. SYS, 2222/2_2

29 Nisan 1916 tarihinde Kûtü'l-Amâre'de esir alınan İngiliz subayları tarafından Osmanlı askerlerine teslim edildiği iddia olunan kılıçların yapılan araştırmada; esir subayların kılıçlarının alındığına dair o günkü savaş bültenlerinde bir kayda rastlanılmadığı, kılınçların bir kısmının kendilerince imha edildiği bir miktar kılıcında Bağdat'taki silah deposuna gönderildiği, fakat Bağdat'ın tahliyesi sırasında silah depolarının yakıldığı ve iddia etdikleri gibi Askerî Müze'de hiçbir İngiliz subayına ait kılıç bulunmadığı anlaşıldığından araştırmalara devam edileceği yolunda Mütâreke Komisyonu'ndaki İngiliz temsilcilere cevap verilmesi

18 Kasım 1919

HR. SYS, 2565/8_4

HR. SYS, 2565/8_13

DÜNYA BASININDA KÛTULAMÂRE ZAFERİ

Kûtulamâre Zaferi, başta İstanbul olmak üzere tüm İslam şehirlerinde büyük bir coşkuyla kutlanmış ve şehirlerimiz bayraklarla donatılmıştır. İngiliz birliklerinin kayıtsız şartsız teslim olması, Berlin, Viyana, Peşte ve Sofya gibi müttefik başkentlerinde de aynı coşkuyu ve sevinci yaşatmıştır. Almanya'nın başkenti Berlin'de özel kutlamalar tertip edilmiş, İngilizlerin teslim olması Alman kamuoyunda uzun süre konuşulmuştur.

Osmanlı Devleti'nin Çanakkale'den sonra, Kûtulamâre'de de İngilizleri bozguna uğratması, Birinci Dünya Savaşı'nı müttefiklerin kazanacağı ümidini doğurmuştur. Kûtulamare İngilizler için ne kadar gurur kırıcı bir hadise ise Türkler için de bir o kadar onur ve sevinç kaynağı olmuştur. Osmanlı yetkilileri, böylesine kritik ve büyük bir zafer kazanmanın sevincini tüm dünyayla paylaşmıştır.

Kûtulamâre Zaferi'nden sonra dünya genelinde bu zafere özel haberler yapılmış, marşlar bestelenmiş ve kartlar bastırılmıştır. Kûtulamâre Zaferi İngiliz basınında da çok geniş bir şekilde yer almış ve İngiliz ordusunun yenilgi sebepleri tüm detaylarıyla sorgulanmıştır.

Almanların bastığı 29 Nisan 1916 Kut Zaferi kartpostalı

Esir İngiliz askerlerinin resmedildiği bir kart

Kılıcını Halil Paşa'ya teslim eden esir İngiliz komutanı General Townshend

Kut Savaşı'nda havadan gözetleme yapan İngiliz uçağı

Kut'ta İngiliz birliklerinin esir alınmasını temsil eden bir kart

Kûtulamâre anmasına ait bir kart

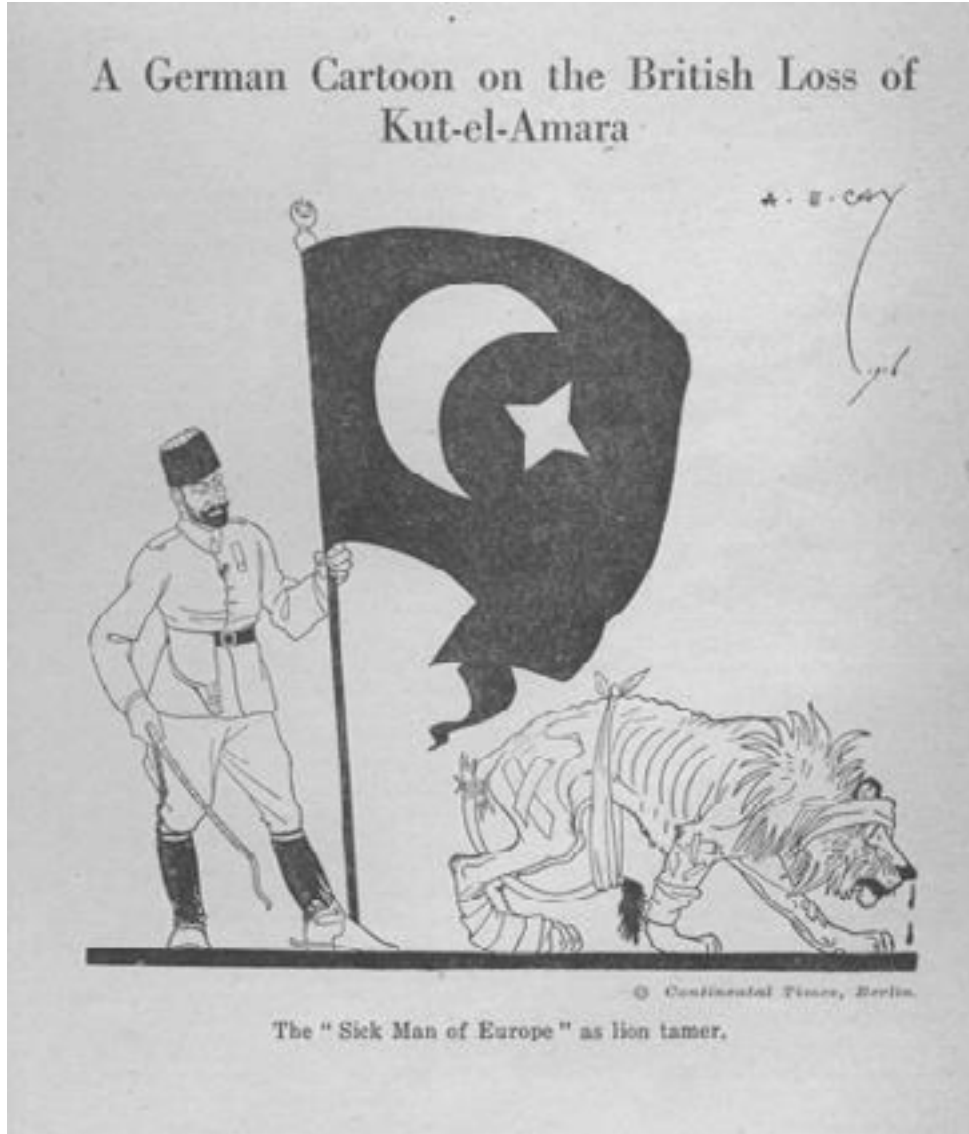
Kûtulamâre'de arap halk içerisinde bir İngiliz askeri

Kûtulamâre'ye çıkan Hint birlikleri anısına basılan para

Osmanlı askeri önünden geçen esir İngiliz askerleri

Osmanlı askerini Kut'ta aslan terbiyecisi olarak gösteren bir Alman kartı

İngiliz subaylar ve İngiliz ordusundaki Hint subayı

